

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2016 - 2019

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Daniela Tesařová

Grafologie jako oblast zájmového vzdělávání dospělých

Praha 2019

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Jana Neusarová, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE
BACHELOR COMBINED STUDIES

2016 – 2019

BACHELOR THESIS

Daniela Tesařová

Graphology as an area of interest adult education

Prague 2019

The Bachelor Thesis Work Supervisor: PhDr. Jana Neusarová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne.....

Daniela Tesařová

Anotace

Bakalářská práce se zabývá tématem grafologie v oblasti zájmového vzdělávání a jejím využitím v praxi. Nejprve jsou přiblíženy hlavní pojmy – charakterizována je tato vědní disciplína, její historie, přínos, zmíněny jsou i hlavní výhrady vůči grafologii, které se týkají především její validity jako psychodiagnostické metody. Významná pozornost je věnována grafologii v rámci zájmového vzdělávání a organizacím, které nabízejí kurzy grafologie. Pozornost je věnována také motivaci ke studiu grafologie a využití grafologie v praxi. Součástí bakalářské práce je rovněž popis empirického šetření, jehož cílem byla identifikace hlavních důvodů pro studium grafologie mezi účastníky grafologických kurzů. Dílčím cílem bylo charakterizovat výhody i úskalí grafologie a její využití v dalším vzdělávání dospělých.

Klíčová slova

Zájmové vzdělávání dospělých, diagnostická metoda, grafologie, kurzy, psychologie, personalistika, validita.

Annotation

The bachelor thesis deals with the topic of graphology in the area of interest education and its use in practice. The points covered are - graphology as a scientific discipline, its history, its contributions as well as reservations regarding graphology as a psychodiagnostic method. Significant attention is paid to graphology in the context of interest education and organizations that offer graphology courses. The thesis also covers the motivation to study graphology and the use of graphology in practice as well as serves as a description of the empirical survey aimed at identifying the main reasons for the study of graphology among the participants of the graphological courses. The partial aim was to characterize the advantages and pitfalls of graphology and its use in adult education.

Keywords

Interest adult education, psychodiagnostic method, graphology, courses, psychology, students, validity.

ÚVOD	7
1 GRAFOLOGIE	9
1.1 Vznik grafologie a vývoj grafologie.....	13
1.2 Postoje ke grafologii.....	15
2 STUDIUM GRAFOLOGIE V KONTEXTU ZÁJMOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH	19
2.1 Motivace ke studiu grafologie.....	23
2.2 Organizace a kurzy zabývající se grafologií.....	24
3 VYUŽITÍ GRAFOLOGIE V DALŠÍM PROFESNÍM VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH, JEJÍ MOŽNOSTI A LIMITY	26
3.1 Využití grafologie v personalistice.....	29
3.2 Využití grafologie v soudnictví a kriminalistice.....	31
4 EMPIRICKÉ ŠETŘENÍ	33
4.1 Cíl výzkumu a stanovené hypotézy.....	33
4.2 Metodika šetření.....	33
4.3 Charakteristika výzkumného souboru.....	34
4.4 Výsledky šetření a interpretace dat.....	38
4 DISKUZE	52
ZÁVĚR	55
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	58
SEZNAM PŘÍLOH	67

ÚVOD

V životě se vyskytují osobní výzvy, které jedince podněcují k získávání informací, k aktualizaci poznatků a vědomostí, k přezkoumávání a hodnocení poznatků a taktéž rozvíjení toho, co jedinec dělá dobře, co mu jde, co umí a dokáže a co může být oporou v nežádoucím období. Právě s rozvojem společnosti, technologií a vědy souvisí velké množství nových informací, na které je třeba reagovat různým způsobem. Lze říci, že měnící se společnost vybízí k dalšímu vzdělávání, jelikož svět je plný společenských proměn. Evropská vzdělávací politika vyzdvihuje koncept celoživotního učení, jako prostředek pro lidský rozvoj a podporu na trhu práce. Celoživotní učení je stále významnější součástí strategických úvah ohledně rozvoje společnosti. Proto význam dalšího vzdělávání je zřetelný nejen v oblasti dalšího profesního vzdělávání, ale také v oblasti zájmového vzdělávání dospělých. Právě jednou z oblastí zájmového vzdělávání dospělých může být i obor grafologie. Grafologie je vědní disciplína, která se zabývá ručně psaným písmem a současně se využívá jako psychodiagnostická metoda. Studium grafologie je zajímavým oborem, kterým se zabývá řada vzdělávacích organizací a institucí, proto je grafologie specifickou a zároveň známou oblastí dalšího vzdělávání. U dospělého jedince je zřetelně výraznější motivace k učení, která bývá vyvolána především zaměřením na vyšší úroveň životní potřeby a statusu. Grafologie jako psychodiagnostická metoda zkoumá na základě psaného textu osobnost pisatele. Právě písmo je prostředkem naší komunikace a u každého člověka je ojedinelé. Pomocí grafologické analýzy lze zjistit vlastnosti osobnosti a současně poskytnout komplexní charakteristiku osobnosti.

Existuje řada organizací, které se grafologii věnují a zároveň pořádají kurzy pro veřejnost. Studium grafologie trvá několik let, přičemž následné samostudium a získávání dalších znalostí je samozřejmostí pro vykonávání této činnosti. Pro vypracování rozboru rukopisu pisatele je potřeba několik základních informací. Grafolog potřebuje ručně psané texty jedince, dále základní informace o jeho osobě a v neposlední řadě souhlas pisatele k provedení grafologického rozboru, neboť ten je výchozím elementem etického kodexu grafologa. Grafologie se využívá v několika

oblastech jako např. v personalistice, soudnictví, kriminalistice, v pedagogické praxi či při sebepoznání a rovněž i v poznání druhých.

Cílem bakalářské práce je charakterizovat výhody i úskalí grafologie a její využití v dalším vzdělávání dospělých a identifikovat hlavní důvody studia grafologie mezi účastníky grafologických kurzů. Bakalářská práce vychází z odborných českých a zahraničních zdrojů, které se věnují této problematice. Klíčovými publikacemi pro prezentovanou teoretickou část jsou díla starší, ale i novodobá. Mezi význačné spisy řadím díla Jana Jeřábka, Boženy Správcové, Jiřího Kulky, Viléma Schönfelda, Kláry Romanové, Petra Živného a Vladky Fischerové a Dany Češkové a také Ivana Bertla. Ti patří mezi hlavní odborníky v oboru grafologie a popisují grafologii od základu po nejaktuálnější novinky v tomto oboru. Velmi důležitým zdrojem pro mou práci byla díla Michala Šeráka a Milana Beneše. Dalšími přínosnými zdroji, ze kterých jsem čerpala, byly rovněž články Nigela Bradleyho, Barryho Beyersteina, Bena Rileyho, Jamese Berryho a Jakuba Turka. Články byly zaměřeny na konkrétní témata, která jsou základem jednotlivých kapitol.

Bakalářská práce je rozdělena do pěti kapitol. Nejprve je charakterizována grafologie, stručně je nastíněn její vývoj, historie, a pojednáno je o jejím přínosu, ale i kritice, která se týká zejména validity grafologie. Zmíněn je etický kodex, kterým by se měli grafologové řídit, zejména s cílem nepoškodit klienta. Dále je pojednáno o samotném studiu grafologie v kontextu zájmového vzdělávání dospělých, možných motivacích k volbě tohoto oboru ke studiu a přiblíženy jsou také společnosti, které vzdělávání v grafologii nabízejí. Dále je také pozornost věnována možnému využití grafologie v dalším profesním vzdělávání dospělých. Popsány jsou i možnosti a limity grafologie.

Součástí práce je empirické šetření, kde je popsán vlastní kvantitativní výzkum, jehož cílem byla identifikace hlavních důvodů pro studium grafologie mezi účastníky kurzů. Výzkumu se zúčastnilo 90 účastníků kurzu grafologie. Formulovány byly dvě hypotézy. V závěru jsou zjištěné výsledky komparovány s teoretickými východisky a poukázáno je na možnosti dalšího výzkumu v této oblasti.

1 GRAFOLOGIE

Celoživotní rozvoj osobnosti nabývá v moderní společnosti formu každodenní reality. Dříve celoživotní rozvoj představoval nedosažitelný cíl. Dle Šeráka (2009, s. 13) žije stále více lidí v dnešním prostředí, které je prvotně založené na získávání a šíření znalostí. Účast na celoživotním učení je tedy brána jako nutnost a plynulý nekončící proces, který se stává podstatnou součástí života celé společnosti. Lze podotknout, že učení se stává součástí moderní společnosti, přičemž získané znalosti a kompetence lze získat různými způsoby, kdy každý způsob by měl být rovnocenně oceňován a podporován. Šerák (2009, s. 16) definuje způsoby získávání znalostí jako formální učení, které probíhá ve vzdělávacích institucích, primárně ve školních zařízeních, dále neformální učení, které se odehrává mimo školní zařízení a mohou být realizovány samostatně. Posledním způsobem je informální učení, konkrétně jde o neorganizovaný proces, který hromadí vědomosti a dovednosti, zkušenosti převážně z domácího a pracovního prostředí.

Grafologie je vědní obor, který je nabízen jako oblast dalšího vzdělávání. Je patrné, že využití grafologie je široké, a proto grafologii lze řadit do profesního a také zároveň zájmového vzdělávání, přičemž záleží na konkrétních potřebách jednotlivých účastníků, kteří se rozhodli grafologii studovat a dále se v tomto oboru vzdělávat. Grafologie neboli psychologie písma je vědní obor a zároveň psychodiagnostickou metodou. Pomocí grafologické analýzy lze poskytnout psychologický výklad jedince. Dle Správcové je grafologie prvkem psychologie výrazu, jinak řečeno psychologií rukopisu. Podstata grafologie spočívá ve studiu výrazu, který se objevuje v mimice, gestech, řeči, postojích těla, chůze apod. (Správcová, 2005, s. 15) Grafologická praxe se slučuje s principy a znalostmi obecné psychologie a využívá souhrn znalostí klinické psychologie či psychoanalytického přístupu k jedinci. (Romanová, 2012, s. 113) „*Souhrnně vyjádřeno grafologie je jednou z vědních disciplín psychologie a jejím předmětem studia je projekce osobnosti a dalších psychických funkcí v ručně psaném písmě.*“ (Kulka, 2001, s. 10)

„*Grafologie se zpravidla definuje jako věda zkoumající vztah mezi písmem a povahou.*“ (Bičovský, 1992, s. 5) To potvrzuje i Petera, který tvrdí: „*Je to věda, která hledá souvislosti mezi povahou a písmem. Písmo je podle ní grafickým průmětem*

celkové osobnosti původcovy, jeho skladby duševní i mravní.“ (Peters, 1947, s. 9) Grafologie využívá psychologické poznatky a vychází ze zákonitosti psacího pohybu a písma. Písmo znázorňuje zaznamenaný symbol. Je zástupcem myšlenek a je výtvorem humánní činnosti. Každý výsledek lidské aktivity zobrazuje tvůrčí zručnost, míru zápalu, rozpoložení, a dokonce i psychický a fyzický stav jedince. (Bertl, 2014, s. 7) Písmo je zápis symbolů, které jsou známy pro celou společnost. Barrett (1997, s. 8) uvádí, že se děti ve školách učí dle jednotné předlohy stejný typ písma, avšak postupem času se naučený styl dětí rozvíjí a mění v osobitý projev jedince. Lze podotknout, že transformace jedince je nejvíce pozorovatelná v dětském věku. Bertl (2014, s. 8) dodává, že jistou osobitost lze objevit už v malbách v dětském věku. Zcela totožné písmo nemají ani jednovaječná dvojčata. Dle grafologů je nejzajímavější prostředek věty, kterému pisatel nevěnuje pozornost. Pisatel se naopak soustředí na úvod textu a podpis, kde se snaží zaujmout a stylizovat. (Římanová, 2017)

Pochopitelně grafologie má mnohá omezení, z nichž některá vycházejí mimo jiné i z její podstaty. Není-li jedinec schopen psát (např. v případě zdravotního postižení), grafologii užít nelze, neboť diagnostický materiál chybí. I přesto však platí, že rukopis bude stále důležitou dovedností, která má význam v mnoha oblastech každodenního života. Nosí unikátní formu literární DNA, kterou lze odhalit pisatelův emocionální stav apod. Pokud se jedinec učí psát, dochází k souběžnému rozvoji mnoha dílčích schopností a funkcí, k nimž patří např. jemná motorika nebo paměť. To, že člověk píše rukou, napomáhá ukládání informací do paměti, zlepšuje vybavování informací a událostí z paměti či má pozitivní vliv na schopnost řešit problémy. Psaní rukou aktivuje Broccovu oblast v mozku, tedy oblast, která je spojena s řečí. (britishgraphology.org, online, cit. 2018-11-11) Je tedy zřejmé, že důvody ke studiu písma a jeho utváření jsou různé, přičemž grafologie představuje pouze jeden ze způsobů, jak písmo a jeho ontogenezi studovat.

Při své práci grafolog proniká k velmi citlivým a osobním informacím, při jejichž zpracování by měl dodržovat jisté etické zásady. Etický kodex grafologů vznikl z potřeby ošetřit skutečnost, že grafolog pracuje s velmi osobními údaji a informacemi. Kulka (2001, s. 45) zmiňuje ochranu člověka a jeho práv jako zásadní etický problém. Bertl podotýká, že etika se věnuje teoretickým zkoumáním hodnot a zásad a posuzuje tak činnost jedince v pojetí dobra a zla. Grafolog by se měl několikrát utvrdit ve svém

hodnocení, protože svým zjištěním a chybnými formulacemi může člověku ublížit. Je podstatné, pro jaký záměr jsou rozborů sestavovány. (Bertl, 2014, s. 15–16)

Česká grafologická komora uvádí etický kodex, podle něhož by se měl dobrý grafolog řídit a který tvoří následující body:

- základní psychologické vzdělání, osvojení principů psychologie výrazu a rozvinutá emoční inteligence jsou složky, které by neměly grafologovi chybět. Vysoká škola tyto kvality nerozvíjí. Grafolog by měl podobně jako psycholog intenzivně pracovat na svém sebepoznání, což se může odehrávat např. v psychoterapeutickém výcviku či obecně v rámci mezilidských vztahů;
- grafolog by měl ukázat a podložit dokument o svém vzdělání, který mu vydala organizace, jež se tímto zaručuje za jeho kvalitu a odbornost. Diplomovaný grafolog by měl být jednou za čtyři roky přezkoušen atestací;
- grafolog by měl získat souhlas pisatele pro provedení rozboru jeho rukopisu;
- osobní a intimní informace by měly být chráněné a grafolog by je měl respektovat (grafolog by neměl prozrazovat informace, které zjistí apod.);
- grafolog může odmítnout zakázku s tím, že nemá souhlas pisatele, nedostatek množství rukopisných materiálů či nedostačující odbornost k zakázce apod.;
- grafolog by měl přijímat pouze ty zakázky, se kterými umí pracovat a dokáže se do nich vcítit. Bez těchto postojů může dojít k poškození klienta;
- grafolog by se měl radit se svými zkušenými kolegy. Snižuje to subjektivismus grafologa a zároveň pomáhá k profesnímu rozvoji a ochraně klienta. (online, cit. 2018-11-13)

Výše uvedený etický kodex ovšem pochopitelně není jediný, který v grafologii existuje. Bradley (online, cit. 2018-11-13) vysvětluje, že etické kodexy začaly být v grafologii utvářeny v návaznosti na vznik organizací sdružujících grafology. První vznikla v roce 1946 ve Francii (GGCF – Groupement des Graphologues-Conceils de France). Tato společnost vytvořila první etický kodex grafologů. Následoval kodex vytvořený Britským institutem grafologů (The British Institute of Graphologists) v roce 1980. S rozrůstáním počtu grafologů byl formován požadavek na vytvoření jednotného evropského kodexu, s nímž poprvé přišla v roce 1990 přední světová grafoložka Renna Nezos. První evropský kodex grafologů tvořilo 14 článků, na jejichž tvorbě se podílela Francouzská společnost grafologie (La Société française de graphologie). Tento

dokument podepsali prezidenti grafologických společností z Francie, Spojeného království Velké Británie, Německa, Belgie a Itálie a kodex vstoupil v platnost 1. ledna v roce 1992. (Bradley, online, cit. 2018-11-13) Dalším z existujících etických kodexů je Mezinárodní mravní kodex grafologů z roku 1993. (Kulka, 2001, s. 46) O rok později vznikl kodex americký. Pracovní skupinu vedla S. Lowe. Podkladem kodexu se stal kodex americké Psychologické asociace, který byl uzpůsoben potřebám grafologů. (Bradley, online, cit. 2018-11-13) Jak autor dále vysvětluje, v současné době celosvětově existuje mnoho dílčích etických kodexů, každá významnější grafologická společnost má vypracovaný svůj vlastní, či se hlásí k jiným, již vytvořeným, přičemž všechny tyto kodexy mají společné následující znaky:

- kodex musí respektovat platnou legislativu státu, v němž grafologická společnost působí;
- termíny užívané v kodexu bývají jasně vymezeny, definovány;
- dbáno musí být na společenskou odpovědnost a otevřenost vůči veřejnosti;
- nezbytný je požadavek mlčenlivosti, tj. informace získané v rámci práce grafologa jsou soukromé, stávají se tajemstvím, které nesmí být vyzrazeno další osobě;
- zvláštní pozornost musí být věnována dětem, seniorům či lidem nemocným, zohledněna musí být specifika vážící se k těmto skupinám obyvatel;
- v předávané zprávě či posudku musí být jasně rozlišeno, co jsou výsledky, interpretace, co je doporučením či dokonce spekulací. Závěry, které se neopírají o dostupné zdroje (není možné je podložit objektivními daty), nelze zveřejňovat či vydávat za fakta;
- žádný člen nebude vyvíjet nátlak na jiné osoby, aby porušily kodex, nečlenové jsou vítáni v přijetí kodexu. (Bradley, online, cit. 2018-11-13)

I když by mělo být samozřejmostí jednat eticky, morálně, v kontaktu s klientem tak, aby nedošlo k jeho poškození, přesto je vhodné některé hlavní zásady v etických kodexech jasně vymežit. Lze jmenovat Britskou akademii grafologie, kde je kladen důraz na kladné jednání s klientem, ve smyslu poskytování určitého návodu, jak vytvářet výslednou grafologickou zprávu. V tomto kodexu je explicitně stanoveno, že grafolog musí pracovat s taktem a diskrétností. Měl by se vyvarovat popisu rysů či oblastí, které nesouvisí se zakázkou a které mohou být pro klienta citlivé a obtížné k přijetí. Jazyk, jakým je zpráva psána, by měl být jasný a oprostěn od vágních

formulací. Samozřejmostí je respekt ke klientovi a zřeknutí se jakékoliv diskriminace z důvodu pohlaví, rasy, náboženství apod. Nelze také využívat data, s nimiž se grafolog v souvislosti s výkonem své profese setká, k osobnímu prospěchu či poškození jiné osoby. Grafolog v žádném případě nemůže stanovovat lékařské diagnózy. V etickém kodexu této společnosti je také zakázána účast v asociacích sdružujících vědce či okultisty a podobně se nemůže grafolog s titulem člena dané společnosti objevit v pořadech, knihách apod. zaměřených na tuto oblast. (graphology.co.uk, online, cit. 2018-10-17)

1.1 Vznik grafologie a vývoj grafologie

První zmínky o grafologii pochází od řeckého filozofa Aristotela z období antiky. (Schönfeld, 1996, s. 14) Kořeny grafologie sice nacházíme již v období starověkého Řecka a Říma, avšak za první průkopníky se považují Francouzi. (Romanová, 2012, s. 17) Grafologie se vyvíjela za účelem identifikace písma a poznání jednotlivých schopností a vlastností člověka. Dle Schönfelda (1996, s. 14) je písmo důležité pro identitu národa, ale i jedince. Individuální rukopis je zcela charakteristický pro svého tvůrce, což byl jeden z hlavních důvodů, proč se začalo věnovat více pozornosti také grafologii. K vývoji grafologie přispěli především představitelé z Francie, Německa a Švýcarska.

Skutečný zájem o grafologii se rozvíjel v sedmnáctém století, o což se zasloužil Camillo Baldo. Schönfeld uvádí jeho první dílo *Trattatocome da una letteramissiva si cognoscano la natura e qualitàdelloscrittore*, které bylo pojednáním o poznání přirozenosti a povahy osobnosti jedince z písma. Baldovo dílo zahrnuje četné a výstižné pozorování, a také první pokusy o analýzu písma. (Schönfeld, 1996, s. 14)

Velkým francouzským průkopníkem grafologie byl Jean-Hippolite Michon, který věnoval studii písma mnoho let. Michon je tvůrcem termínu *graphologie* a dal svými díly a publikacemi grafologii rozměr grafologické teorie a praxe. Soudil, že každou zvláštností v písmu se projevuje osobnost a povaha člověka. Michon měl mimořádný pozorovací talent, který uplatňoval při interpretaci sesbíraných písemných projevů různých pisatelů. Jeho díla podněcovala zájem veřejnosti a díky němu se o grafologii začalo zajímat více umělců a učenců. Jedním z nich byl i J. Crépieux-Jamin. (Romanová, 2012, s. 16) Schönfeld (1996, s. 15) konstatuje, že Jamin svými díly dosáhl světové známosti. Je autorem vynikajících děl, která měla největší ohlas v románských

zemích a byla překládána do světových jazyků. Jamin nešel v přesných šlépějích svého předchůdce Michona, neboť definoval vlastní teorie.

I když se za první průkopníky grafologie považují Francouzi, ke konci devatenáctého století se oboru věnovali především němečtí vědci. Grafologie začala nabývat na popularitě a byla hojně studována a rozvíjena. Němečtí badatelé vycházeli nejprve z díla Crépieux-Jamina, nicméně později, při formulování vlastní koncepce grafologie, jeho jméno téměř vypustili. (Romanová, 2012, s. 17) Dle Živného (1991, s. 96) byly francouzské teorie brány jako počátek pro analýzu rukopisu, avšak němečtí autoři tvrdili, že východiska jsou zastaralá a objevovali přístupy nové. Schönfeld (1996, s. 16) uvádí jako jednoho z prvních německých průkopníků mnichovského sochaře, básníka a grafologa Hanse H. Busse, který je autorem četných grafologických děl a spolu s Wilhelmem Prayerem (profesor fyziologie), psychiatrem Georgem Mayerem a Ludwigem Klagesem (filozof) založili společnost Deutsche Graphologische Gesellschaft. Grafologie dostala nový a zcela odlišný směr, zaměřený zejména na zákonitosti psacího pohybu. V centru pozornosti již nestál znak, jako tomu bylo u francouzských badatelů, ale komplex symptomů. Němečtí vědci interpretovali psaní jako fixovaný pohyb, který je řízen mozkiem. Dospěli k názoru, že ruka je pouhým nástrojem mozku, tudíž rukopis je mozkopisem. (Schönfeld, 1996, s. 16)

Mnoho poznatků a informací o grafologii v českých zemích poskytuje Petr Živný, který byl vášnivým vědcem a kvůli grafologii procestoval velkou část světa. Grafologie může být pyšná na několik výjimečných a úspěšných osobností, které se zapsaly do české, slovenské, ale i světové grafologie. Dle Živného (1991, s. 40) se nejstarší zmínky o grafologii pojí s činností Josefa A. Karase, který přispíval do časopisů *Beseda Lidu*, *Zlatá Praha* a *Světazor* svými grafologickými rubrikami v devatenáctém století. Avšak nejznámější osobností v této době byla Dolfina Poppéová, která působila nejprve jako učitelka. Dolfina Poppéová dosáhla mnoha výjimečných úspěchů. Stala se znalkyní písma ve Vídni a následně soukromou grafoložkou císařovny Alžběty, poté napsala první českou knihu o grafologii s názvem *Tajemství písma* a další díla jako *Grafologie* a *Učebnice grafologie*, na kterých se podílel jiný významný grafolog Adolf Zelinka. Živný (1991, s. 42) uvádí další velmi významnou osobnost, a to Roberta Saudka. Robert Saudek prožil podstatnou část svého života v zahraničí, ale většinu svých knih vydal i v českém jazyce a jeho díla jsou překládána do mnoha cizích jazyků, například

japonštiny. Dobiášová (2001, s. 7) dodává, že kromě grafologie se zabýval i fyziologií psaní, tedy postupem vzniku rukopisu. Přispěl významnými díly Vědecká grafologie a Experimentální grafologie.

Romanová popisuje vývoj a vznik grafologie jako klíč k osobnosti pisatele. Tvrdí, že rukopis by mohl poskytnout správný směr k utajeným vrstvám lidského charakteru a umožnit porozumět člověku v různých situacích. S postupem času se metody grafologické analýzy začaly formovat ve spojitosti s psychologickými teoriemi. (Romanová, 2012, s. 27) Jak vysvětlují Imberman a Rifkin (2003, s. 10), grafologie představuje starý psychologický, projektivní přístup ke zkoumání osobnosti, který existoval dříve, než byly vyvinuty dílčí psychologické směry, jako psychoanalýza nebo Gestalt. Ty do určité míry grafologii zastínily s tím, jak byly dále rozvíjeny, včetně empirického bádání umožňujícího položit těmto směrům vědecké základy. To také podle autorů vedlo mnohdy k nesprávnému přiřazování grafologie k okultním vědám, což platí zejména pro Severní Ameriku. Grafologie není nástroj k věštění, má svůj pevný základ v psychologii a byla a je vyučována na univerzitách v Německu, Francii, Itálii či v Izraeli. Serióznost metody dokládá i využívání grafologů prestižními korporacemi či institucemi, jakými jsou FBI, CIA, Scotland Yard či komerční subjekty jako General Motors nebo Renault. Dokladem o příslušnosti grafologie k psychologii je dle téhož zdroje i např. přerážení knih v knihovně v Kongresu ve Washingtonu (Library of Congress) v roce 1980 ze sekce okultní do oddělení psychologie. (Imberman, Rifkin, 2003, s. 10)

1.2 Postoje ke grafologii

Grafologie je velmi náročná metoda, na kterou je možné nahlížet ze dvou hledisek. Jeden z pohledů je možné označit za pozitivní neboli příznivý, protože zastánci považují grafologii za relevantní, resp. vědeckou metodu. Druhý pohled a postoj je zcela opačný, tedy grafologie je kritizována a svými odpůrci nezřídka devalvována, řazena k okultním vědám či nazývána pseudovědou. Matoušková vysvětluje, že grafologie má své limity a omezení, s nimiž je nutné počítat a které nelze ani překračovat. Grafologie dokáže podle autorky zachytit obecné povahové rysy, ale již nedokáže přesně z písma určit, zda předložený rukopis psal muž či žena nebo jaký byl věk pisatele. Jak autorka uvádí: „*vidí mnohé, co není patrné při osobním poznání dotyčné osoby, a naopak nevidí mnohé, co při osobním poznání je patrné ihned.*“ (Matoušková, 2013, s. 64) Je tedy důležité

zdůraznit, že grafologie není všemocná. Disponuje omezenými možnostmi při podávání charakteristiky pisatele, a jakékoliv prohřešky proti metodě, tedy nedodržení jejích postupů, včetně respektování jejích limitů, následně vede k poškození pověsti oboru, což nezřídka devaluje validitu metody. Schönfeld (1996, s. 17) se zabývá některými existujícími výhradami či námitkami proti možnosti vytvořit skutečně validní grafologický rozbor, například zda nálada nemá větší vliv na písmo nebo jestli se písmo nemění s narůstajícím věkem, nebo že lze písmo přetvářet podle vůle, tudíž nemůže být povahovým projevem. Schönfeld odpovídá, že rozpoložení a afekty nemohou zcela ovlivnit základní povahu člověka. Rozpoložení jedince může zkreslit a pozměnit obraz osobnosti, avšak pouze na omezenou dobu.

Petříková (1998, s. 138) řadí grafologii jako psychodiagnostickou metodu mezi grafické projektivní techniky, přičemž uvádí, že grafologii nelze odmítnout ve smyslu uznání tohoto oboru jako vědní disciplíny pouze proto, že vychází z principu projekce. Přesto však autorka soudí, že by grafologii pomohl „*erudovaný výzkum, do kterého by byli zapojeni zkušení odborníci, jenž by vyslovil vědecky odůvodněný závěr o možnostech a mezích dané disciplíny.*“ (Petříková, 1998, s. 138) Jak však uvádí Langston, byly provedeny četné korelační studie, které prokázali reliabilitu, tedy spolehlivost metody. Z výzkumů Rafaeliho a Klimoskiho z roku 1983 či Galbraitha a Wilsona z roku 1964 vyplynulo, že písmo jedince zůstává relativně stabilní v čase, a pokud je grafolog dostatečně vzdělán v metodě, grafologické posudky vykazují vysokou míru shody. Nicméně jako problematická se jeví validita grafologické metody, kdy je opakovaně prokazováno, že prediktivní hodnota je u grafologického posudku nízká, tj. závěry, které grafolog učiní např. v souvislosti s přijímáním nových zaměstnanců, nemusí odpovídat realitě. (Langston, 2010, s. 79–83) Grafologie není metodou, která má stoprocentně jisté vzorce a pravidla, z kterých se vyvozují přesné výsledky, a proto existuje i záporný postoj ke grafologii. Barrington, Stevenson, Weaver (2005, s. 156) podotýkají, že k negativnímu vnímání přispěl například Schermann, australský grafolog, který vystupoval spíše jako jasnovidce. Mnohdy se jen na předložené písmo letmo podíval a někdy ani to ne. Stačilo mu přiložit si na čelo obálku s ukázkou písma a byl schopen podat detailní charakteristiku osobnosti pisatele. Zcela jistě nelze považovat přiložení obálky k čelu tváře za seriózní vědeckou metodu,

za kterou se grafologie považuje, a není tedy ani překvapující, že tyto přístupy grafologii jako obor poškozují.

Největším kritikem grafologie jako vědní disciplíny je Barry Lane Beyerstein. Beyerstein zmiňuje kritiky zastávající názor, že grafologové si všimli určitých typů lidí píšících určitým způsobem. Grafologové mohli vypožorovat, že sklon písma choleriků je jiný než u melancholiků, velikost písma temperamentních jedinců je odlišná od velikosti písma submisivních jedinců, tloušťka linky je jiná u extrovertů než introvertů apod. Psychologové tuto kritiku zavrhnou, není možné, aby si grafologové zapamatovali tolik proměnných najednou. (Beyerstein, online, cit. 20018-12-25) Dle Beyersteina jsou dalšími důvody kritiky efekty. Jedním z nich je Barnumův efekt, který je předmětem mnoha studií. Autor zmiňuje řadu studií, které prokázaly tendenci vztahovat si nejasné a nesrozumitelné popisy osobnosti k vlastní osobě. Lidská povaha je tolik pestrá a komplikovaná, že si nezávislé a nesmyslné informace dokáže přetvořit v závěry, které se vztahují k jedinci a dávají tak smysl. (Beyerstein, online, cit. 2018-12-25) Obdobně přistupuje ke kritice grafologie také např. Gardner (1952, in Nickell, 2005, s. 19), který soudí, že v okamžiku, kdy je jedinci předložena analýza jeho písma s jasným vymezením určitých osobnostních charakteristik, má dotyčný tendenci si ověřovat, zda tomu tak je. Sám začne studovat svůj rukopis a vždy v něm nalezne prvky, které jsou erudovaným grafologem předkládány jako důkazy svědčící pro přítomnost vybrané vlastnosti, schopnosti apod. Pokud je navíc grafolog autoritou, či je tak klientem vnímán, snadno získá důvěru klienta a jeho souhlas se vším, co je mu grafologem předkládáno.

Dle Beyersteina (online, cit. 2018-12-25) jsou výsledky grafologů nejasné odhady. Grafologie se drží při životě díky poznávacím předsudkům, které vytváří u klientů jistou představu, že je možné odhalit mnoho informací, ale ve skutečnosti to není pravda. „*Vhledem ke specifikám získávání materiálu a k technikám a nástrojům, které byly pro potřebu grafologie do současné doby vyvinuty, je pochopitelné, že není snadné potvrdit validitu a reliabilitu interpretace rukopisu.*“ (Romanová, 2012, s. 27) Jak však uvádí Williams (online, cit. 2018-11-09), zdánlivá validita grafologie vzrůstá tím, jak se daří v grafologických posudcích potvrzovat přesvědčení jedince, ale i tím, jak umí být grafologové přesvědčiví. Vždyť mnohé rysy osobnosti jsou natolik dominantní, že je lze snadno zachytit různými metodami, včetně té grafologické.

Při hlubším zamyšlení nad kritikou grafologie je vhodné si uvědomit, že mnoho způsobů práce s jedincem je jen stěží exaktních, resp. měřitelných. Při srovnání grafologie, jako způsobu, jak porozumět jedinci a odhalit některé jeho vlastnosti, např. s psychoterapií, která je metodou zaměřující se na psychiku jedince, lze nalézt určité podobné rysy. Každý psychoterapeutický směr má svá teoretická východiska, případně vyvinuté techniky práce s klientem, nicméně v samotném psychoterapeutickém procesu dochází k jedinečné blízkosti mezi terapeutem a klientem. Kvalita tohoto vztahu tak závisí, jak bylo výše zmiňováno, nejenom na teoretické výbavě a zkušenostech terapeuta, ale také na jeho vlastní osobnosti, tedy empatii, zájmem o druhé apod.

Nabízí se otázka, proč je grafologie stále populární a proč nezanikla. Podle Murphyho (2007, s. 282) lze uvažovat minimálně o třech hlavních důvodech. Prvním z nich je tradice. Historie grafologie sahá až do starověkého Říma a myšlenka, že grafologie skutečně funguje, se v západních společnostech poměrně zakořenila. Druhý důvod je nezdědka uváděn samotnými grafology. Grafologie poskytuje manažerům či personalistům přesně to, co chtějí či potřebují, tedy vhled do osobnosti zaměstnance. Třetí důvod je spojen s charakterem metody, která je neintruzivní, snadno použitelná a relativně kdykoliv k dispozici, stačí jen papír a tužka a k dispozici je materiál, z něhož lze usuzovat na osobnost jedince. Lze se domnívat, že grafologie naplňuje přání mnoha lidí pochopit druhého, a to snadno a s určitou jistotou. To, že dosud nebyla prokázána stoprocentní validita grafologie, ještě neznamená, že ji grafologie nemá, resp. nemůže jednou mít. V praktické rovině však spor o validitu grafologie pozbývá na větším významu. Pokud se jedinec věnuje grafologii, je jeho zaměstnáním, musí se řídit dosavadním stavem poznání v tomto oboru a zvládnout nároky, které jsou na jeho příslušníka kladeny.

2 STUDIUM GRAFOLOGIE V KONTEXTU ZÁJMOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Formální, neformální vzdělání a informální učení rozvíjí osobnost, ale také je velmi důležité pro fungování společnosti, přičemž zesiluje životní spokojenost a stupňuje kvalitu života. (Havlíčková, 2012, s. 38) Neformální vzdělávání upřímně uskutečňuje právě jednu z nejvýznamnějších individuálních potřeb konkrétně potřebu seberealizace, soudržnosti a také potřebu tvořivosti. (Havlíčková, 2012, s. 39) Vzdělání je významným faktorem, jelikož právě to působí na životní spokojenost jedinců a to jak přímo, tak nepřímo. Jestliže se jedná o přímý účinek vzdělání, pak jde o zvyšování efektivity člověka, přičemž si jedinec uvědomuje, že má kontrolu nad svojí existencí i vědomím. Pokud se jedná o nepřímý účinek, tak vzdělanější jedinci mají vyšší příjem a nižší pravděpodobnost, že ztratí zaměstnání, pokud by zaměstnání ztratili, pak mají větší šanci si nové zaměstnání najít. (Havlíčková, 2012, s. 39) Společnost ve vyspělých zemích se pomalu učí, že žije v prostředí, kdy je důležité kontinuální získávání znalostí. Účast na celoživotním učení, konkrétně dalším vzděláváním, se stává nezbytným a nekončícím životním procesem. Nelze mluvit pouze o zvyšování kvality života jedince, avšak jde o základní prvek života všech jedinců. (Šerák, 2012, s. 46) Požadované kompetence, znalosti a dovednosti lze získat rozdílnými způsoby a to formálním, neformálním a informálním způsobem a zároveň by všechny způsoby měly být rovnocenně uznávány a podporovány. (Tamtéž, s. 46)

„Všechny edukační formy, obsahy a přístupy je tak nutné chápat jako homogenní celek, umožňující získávat různé znalosti a dovednosti různými cestami kdykoli během života. Učení je pak pojímáno nejen jako celoživotní (lifelong learning), ale rovněž jako všeživotní (lifewide learning), probíhající bez ohledu na místo, čas či formu.“ (Šerák, 2009, s. 16) Zájmové vzdělávání je spolu s dalším profesním a občanským vzděláváním součástí dalšího vzdělávání. Rozšiřuje obzory jedince na základě jeho zájmu. Dle Palána zájmové vzdělávání tvoří širší dispozice pro kultivaci jedince, přičemž uspokojuje vzdělávací potřeby ve shodě s osobním zaměřením. (Palán, 2002, s. 242)

Zájmové vzdělávání dospělých má dvojznačné postavení. Zájmové vzdělávání je zaměřené na určité a odborné oblasti vědění a zároveň svým zaměřením na uspokojení

speciálních zájmů se přibližuje k oblasti specializovaného a odborného vzdělávání. (Šerák, 2009, s. 46) Podstatným a hlavním cílem zájmového vzdělávání není primární profesní příprava, ale hlavně rozšiřování obzoru nabízených možností. Jde tedy o vytváření širších dispozic a předpokladů pro zkvalitňování osobnosti, především seberealizaci jedince. (Tamtéž, s. 46)

Právě ke skutečnému sebeobrazu lze dojít vlastním sebepoznáním. Pro člověka je sebepoznání velmi přitažlivé téma. Člověk se ptá sám sebe, kdo vlastně je a stane se, že si neumí odpovědět. Většinou to je primární cesta, která vede k začátku sebepoznání. Člověk začne rozjímat nad svou existencí a svými činy, které není schopen analyzovat. Dle Kuneše je právě aktivita prvotním východiskem pro sebepoznání. Člověk nejlépe dosáhne poznání při vstupu do nových a neznámých situací, přičemž dokáže vnímat signály svého prožívání. Sebeoznání není pouze o klidném zpytování vlastního nitra, ale o hledání nových podnětů a následného zkoumání vlastních reakcí na ně. (Kuneš, 2009, s. 141)

Šerák v oblasti zájmového vzdělávání komentuje pojetí výchovy a vzdělávání – *educatiu*, jako koncept jehož cílem je „*především porozumět sobě samému, rozvíjet se, věnovat se seberealizaci zaměřené na celek osobnosti, uvědomit si svou historii a kořeny. Konečným výsledkem by tedy měla být autonomní osobnost, vyznačující se systematickým a kreativním myšlením.*“ (Šerák, 2009, s. 46) Dle Šeráka (2009, s. 51) zájmové vzdělávání obsahuje organizované i individuální vzdělání podle osobních zájmů a potřeb. Uspokojení těchto zájmů probíhá:

- sebevzděláváním (načítání odborné literatury, internet ad.);
- v rámci formální či neformální organizace, která se zaměřuje na vzdělávání v konkrétní oblasti zájmu;
- v rámci formálních či neformálních organizací, které vytváří speciální prostředí, kde se jedinec může věnovat svým edukačním zájmům;
- seskupením výše zmíněných možností.

Organizace, které se zabývají zájmovým vzděláváním, by neměly budovat konkurenci zábavnímu průmyslu, protože jejich přínos se značí právě velmi specifické a charakteristické výběrovosti nabídky. Hlavním cílem zájmového vzdělávání je kontakt s lidmi, komunikace s lidmi a přizpůsobení se podmínkám a předpokladům a úrovni každého účastníka. (Šerák, 2009, s. 48) Grafologii lze studovat v několika organizacích,

kteře nabízejí kurzy pro zájemce studia grafologie. Studenti netvoří homogenní skupinu – jedná se jak o studenty psychologie, tak i jedince, které tato oblast zajímá, a chtějí písmu porozumět. Jak uvádí Rabenhauptová (online, cit. 2018-11-11), výjimkou nejsou ani senioři, pro které studium grafologie představuje nejen volnočasovou aktivitu, ale též jim umožňuje posilovat kognitivní schopnosti či se setkávat s novými lidmi.

Jedinec, který se chce přihlásit na kurz grafologie, by si měl při výběru kurzu zjistit, jakou metodou je grafologie vyučována (tj. zda se jedná o metodu, která má oporu v odborné literatuře, resp. v publikacích, kterým nechybí odborné lektorské posudky, např. z oblasti psychologie), jak dlouho daná společnost na trhu působí, jakou praxi a odbornost mají vyučující, jaká je délka studia a její obsah, jací jsou lektori, jaké mají vzdělání a publikační činnost apod. Při navštěvování kurzů je nezbytné intenzivně studovat grafologické knihy, avšak je důležité mít na paměti, že těžiště odborné přípravy spočívá v neustálém procvičování, získávání zkušenosti. Dle Bičovského patří mezi nejtěžší kroky poznání zásadních informací o povaze jedince z písma, osvojování si grafologických dovedností a rozvíjení schopnosti identifikovat důležité vlastnosti pisatele. V rámci kurzů je možné se detailněji věnovat určitým tématům, avšak samostudium, včetně získávání grafologické praxe by mělo představovat podstatnou část celého studia. Relevantní grafologický rozbor může trvat několik hodin. (Bičovský, 1992, s. 104–107) Při studiu grafologie je důležité znát teoretická východiska, ale praktická zkušenost je primární. Na praktické zkušenosti je založeno zdokonalování grafologických dovedností.

Existuje řada organizací, které nabízejí kvalitní studium a kvalifikované lektory, ale zároveň se pořádají i několikadenní kurzy grafologie, které nejsou komplexní a které mohou jen stěží učinit z jedince grafologa s dostatečným odborným zázemím, k němuž patří i základy psychologie. Podle Berryho by měl mít grafolog v ideálním případě nejen vzdělání v psychologii či psychiatrii, ale i praxi s desítkami rukopisů. Autor se velmi negativně staví vůči populárně-naučným publikacím, které inzerují možnost naučit se grafologii v několika málo lekcích. (Berry, 1963, s. 197) Pouze dlouholetá praxe a kvalitní vzdělání je základem dobrého grafologa. Ke studiu grafologie jsou pro grafologa potřebné některé vlastnosti, schopnosti, vzdělání, ale také talent. Avšak důležitou roli při grafologických rozbořech hraje empatie a důkladné psychologické znalosti. (Romanová, 2012, s. 113) Beneš (2014, s. 9) konstatuje, že pracovník v oblasti

vzdělávání dospělých potřebuje taktéž znalost, jak usměrnit chování a jednání jedinců, než jen pouze znalost teorie. Lze tvrdit, že vzdělavatel by měl znát veškerou teorii daného tématu, avšak by měl i umět relevantně předávat poznatky účastníkům a přitom usměrňovat jejich jednání pro daný účel výuky.

Hlavním elementem studia grafologie je rozvíjení vnímavosti a intuice. Tyto dvě složky hrají při rozboru podstatnou roli. Romanová podotýká, že dlouholetým studiem rukopisů si grafolog zlepšuje vnímání a porozumění grafickému výrazu. (Romanová, 2012, s. 115) Grafologové se učí nejprve na svém rukopisu, pak přistoupí k rukopisu cizímu. Grafolog by měl vnímat, jaké reakce a pocity v něm rukopis vyvolává. Měl by se soustředit na své emoce, myšlenky, spontánní představivost, které se mu při práci objevují. Ty se pak snaží zkoumat více intenzivně a slučovat souvislosti s analyzovaným rukopisem. (Jeřábek, 2014, s. 283)

Grafologické posudky a jejich kvalita závisí na osobnosti grafologa, tj. na vzdělání, jeho zkušenostech, empatii apod. (Česká grafologická komora, online, cit. 2018-12-15) Dobrého grafologa poznáme dle následujícího:

- grafolog by měl předložit osvědčení o jeho odborném vzdělání, které by mělo být v rozsahu min. 100–200 hodin základního kurzu a dále by se měl věnovat samostudiu, konzultacím apod.;
- grafolog by měl být schopen předložit doklad o vzdělání s názvem organizace, v níž grafolog studoval. Organizace představuje určitého garanta kvality práce grafologa, který v ní daný kurz absolvoval;
- záruka kvality práce grafologa je podstatným bodem. Grafolog by měl být schopen jmenovat, s kým konzultuje svoji práci;
- grafologický znalec by měl být schopen uvést, jakým směrem je zaměřen, zdali jde o personalistiku, osobní poradenství apod.;
- těžištěm publikační činnosti by měly být relevantní knihy a odborné časopisy apod.;
- grafologický znalec by měl přiblížit, jakou metodu při práci využívá;
- podmínkou by mělo být uzavření kontraktu s klientem, v němž jsou specifikovány informace o ceně, obsahu zakázky atd.;
- grafolog by se měl držet etického kodexu a dbát na soukromí klienta i pisatele;

- grafolog by měl zmínit hranice grafologie, ale i to, v čem je pro klienta grafologie užitečná. (Česká grafologická komora, online, cit. 2018-12-15)

Při studiu by se měl kvalitní grafolog naučit být vnímavý vůči komplexnímu textu pisatele a zároveň konkrétní k jednotlivým znakům. Grafolog by neměl dělat rychlé závěry a měl by být k rukopisu otevřený a nezaujatý. (Romanová, 2012, s. 114)

2.1 Motivace ke studiu grafologie

V současnosti je studium stále důležitější jak ve společnosti, tak na trhu práce. Čím kvalitnějšího vzdělání dosáhneme, tím naše uplatnění na trhu práce stoupá a s dostatkem vědomostí a dovedností je jednodušší najít si práci dle svých požadavků. V dnešní době lze označit vzdělání, zejména celoživotní vzdělávání za potřebu. Beneš a Heinová definují potřeby jako získané, nikoli vrozené. Vznikají v průběhu života za účelem dosažení rovnováhy mezi možnostmi a potencionálním pracovním a společenským uplatněním jedince. Studium a vzdělávání se podle autorů stává životní náplní i dospělého jedince, nikoliv pouze školáků. (Beneš, Heinová, 2001, s. 27–28) Rozhled a znalosti jsou nesmírně důležitou součástí při analýze osobnosti. Z výzkumu Poiznerové a Guttmanové (2012, s. 138) vyplynulo, že se v tomto oboru vzdělávají i psychologové, psychoterapeuti, kterým analýza písma přináší do terapeutické práce nová témata, s nimiž lze dále v rámci psychoterapie pracovat.

Nutným úkolem grafologa je zvažovat všechny úhly pohledu a neřídít se pouze jedním směrem. Je nutno podotknout, že i zkušený grafolog potřebuje neustálou podporu ve své práci, schopnost reflexe a ustavičné podněcování patřičné motivace. Důležitá je i vzájemná inspirace a sdílení zkušeností.

Studium je záměrná činnost, jejímž hlavním faktorem je motivace. Beneš (2014, s. 104) definuje motivaci jako souhrn vnitřních a vnějších faktorů, které oživují, ovládají a orientují člověka. Beneš uvádí faktory, které ovlivňují účast na dalším vzdělávání:

- osobní charakteristika;
- životní situace a okolnosti;
- vztahy, okolí a společnost;
- významná témata a výzvy;
- společenské klima a rozsah ve vztahu k učení. (Beneš, 2014, s. 104)

Dle Nakonečného (1996, s. 8) je „*motivace jednou ze složek psychické regulace činnosti: zajišťuje fungování učení, aktivizuje kognitivní a motorické systémy*

k dosahování určitých cílů, tj. podněcuje k chování, které udržuje dynamický růst osobnosti a její vnitřní rovnováhu.“ Motivace je předpokladem učení a právě patřičná motivace je podmínkou zdařilého výcviku. (Nakonečný, 1996, s. 52) Palán člení motivaci na habituální a aktuální. Habituální motivace je založena na podnětech, které jsou založené na předchozím způsobu chování, například jak se člověk staví ke studiu po celou dobu. Oproti aktuální motivaci, která působí momentálně v danou chvíli, např. špatné uplatnění na trhu práce. (Palán, 2002, s. 125) „*Motivaci ve vzdělávání je třeba chápat jako komplex různorodých a vzájemně se podmiňujících faktorů (motivů).*“ (Palán, 2002, s. 125) Dle Palána zesiluje studijní motivaci:

- jednoznačnost smyslu a cíle;
- jednoznačná návaznost na stávající stav vědomostí a dovedností;
- hodnocení a zpětná vazba studijního výkonu;
- společenské i vnitřní prožívání úspěchu, nabývání na prestiži;
- přátelská atmosféra, náklonnost a sympatie;
- logické a pochopitelné členění studia;
- využití didaktických nástrojů. (Palán, 2002, s. 126)

K motivům účasti na dalším vzdělávání podle Beneše a Heinové (2001, s. 106–107) patří následující:

- sociální kontakt (účastníci se hlásí ke studiu z důvodu navázání kontaktů, přátelství apod.);
- sociální podněty (účastníci se snaží utéci do jiného prostředí od každodenních tlaků);
- profesní důvody (účastníci se chtějí profesně rozvíjet a vidí možnost lepšího uplatnění na trhu práce);
- participace na politickém životě;
- vnější očekávání (účastníci dostali doporučení od zaměstnavatele);
- poznávací zájmy (účastníci se snaží o seberozvoj a sebepoznání).

2.2 Organizace a kurzy zabývající se grafologií

Grafologie je vědní disciplína, která se stále rozvíjí. Grafologové mohou jednotlivé rukopisy analyzovat rozdílnými přístupy, avšak ať už postupují jakkoliv, jejich výsledek týkající se popisu osobnosti pisatele by měl být podobný, ne-li téměř totožný. Porozumění osobnosti pisatele vyžaduje odborné znalosti především z oblasti sociální

psychologie, psychologie osobnosti apod. Osobnost pisatele je třeba chápat jako celek psychických vlastností, individualitu, která se ovšem během života neustále proměňuje, (Jeřábek, 2014, s. 24) Ne každá společnost, která vzdělávání v grafologii nabízí, výše uvedené dodržuje či respektuje. V následujícím textu jsou přiblíženy některé grafologické společnosti, které patří k předním organizacím s dlouhodobou působností na trhu.

Institut psychologie písma je vzdělávací instituce. Té uděluje Česká grafologická komora garanci odbornosti studijním programům, přičemž Česká grafologická komora v nedávné době organizovala kurzy grafologie několik let. Institut psychologie písma pořádá zážitkově-poznávací studium psychologie písma, které nabízí kvalitní víceúrovňové studium, studium pro radost i jako profese, sebepoznání a osobní růst a také variabilitu studijního plánu. (psychologiepisma.cz, online, cit. 2018-10-05) Institut psychologie písma nabízí dvě formy studia a to jak kombinovanou, tak prezenční výuku. Dále nabízí několik typů studia a obsáhlý studijní plán, přičemž je možné se následně po absolvování kurzu přihlásit k nástavbové úrovni studia a tak dále rozšiřovat znalosti grafologie. (psychologiepisma.cz, online, cit. 2018-10-05)

Další organizací zabývající se grafologií je Institut celostní grafologie. Institut celostní grafologie vznikl jako poradenská agentura v oboru grafologie. Právě tato poradna sloužila k analýzám rukopisů, ke zpracování rozboru osobnosti, partnerských vztahů nebo jako poradna k budoucímu studiu a povolání. Mezi hlavní lektory Institutu se řadí Štěpánka Čechová. (institutgrafologie.cz, online, cit. 2018-10-10) Kurzy a přednášková činnost přináší souhrnný teoretický i praktický obraz na rozmanitost osobností, lidských povah atd. Studium spočívá i v individuálních konzultacích, které jsou převážně zaměřené na dílčí problémy z oblasti psychologie osobnosti, sociální psychologie, grafologie. Dále se věnuje grafologickým rozborům, které jsou zaměřené právě na klíčová témata sebepoznání, partnerské vztahy, volba povolání a personalistiku. (institutgrafologie.cz, online, cit. 2018-10-10)

Vlastní kurzy nabízí i J. Jeřábek, tvůrce jedné z nejocetovanější grafologických publikací na českém trhu, která byla kladně přijata i odborníky z řad psychologie (např. M. Nakonečný, J. Šípek). Kurzy jsou propojeny s tématy z psychologie či oblastí pedagogiky (efektivní učení) a podílí se na nich i renomovaná grafoložka, která absolvovala studium v ČGK, E. Leitnerová. (grafologie.eu, online, cit. 2018-11-16)

3 VYUŽITÍ GRAFOLOGIE V DALŠÍM PROFESNÍM VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH, JEJÍ MOŽNOSTI A LIMITY

Odborné, kvalifikační, rekvalifikační, podnikové vzdělávání tedy kterýkoli druh edukačních aktivit, které jsou zaměřené odborně, profesně a zároveň na jasný cíl patří mezi další profesní vzdělávání. (Šerák, 2009, s. 20) Další profesní vzdělávání je zpravidla připojováno k pracovní pozici či profesi. Úmyslem dalšího profesního vzdělávání je získat soulad mezi kompetencemi člověka a požadavky na danou profesi či pozici. (Mužik in Zormanová, 2017, s. 35) „*Dominance kvalifikačně zaměřených typů vzdělávání je natolik drtivá, že se ostatním segmentům již nedostává potřebné pozornosti. Další profesní vzdělávání je všeobecně chápáno především jako nástroj individuálního, ale i celospolečenského rozvoje a prosperity. Poptávka po odborné kvalifikaci byla takřka úplně ztotožněna s poptávkou po vzdělání.*“ (Šerák, 2009, s. 21) Avšak nelze jednoznačně oddělit zájmové a profesní vzdělávání, oba tyto typy vzdělávání se mohou překrývat, protože zájmové vzdělávání je zaměřeno na rozvoj zájmů, ale zároveň mohou být získané kompetence využitelné i v profesní dráze jedince. (Šerák, Dvořáková 2009 in Zormanová, 2017, s. 31-32) Šerák (2009, s. 23) konstatuje, že profesní a zájmové vzdělávání nemusí být vždy v nesouladu a rozepří. Profesní a zájmové vzdělávání se naopak mohou v určitých oblastech ovlivňovat ba dokonce spojovat a doplňovat. Vzdělávání, které má nyní pouze zájmový charakter, se může v blízké době či budoucnost stát obsahem profesní aktivity.

Grafologie má využití v několika oborech. Jedná se o personalistiku, osobní rozvoj a sebepoznání, partnerské vztahy, kriminalistiku a soudnictví, pedagogicko-psychologické poradenství ad. Baková (2015, s. 25) jmenuje další oblasti využití jako skupinové rozборы, historické rozборы, ontogenetické ad. I přes kritiku grafologie platí, že její užití v praxi je značné. Podle E. Reese, zakládajícího člena Britského institutu grafologů (The British Institute of Graphologists), přibližně 80 % firem ve Francii využívá grafologii při přijímacích pohovorech či obecně v personalistice, a využívání této metody narůstá i v dalších zemích, jako je Německo, Velká Británie či USA. (Riley, online, 2018-11-11) Bangerter et al. (2009, s. 4–6) však tato tvrzení označuje za

mýty. Na základě vlastní studie, v níž podrobil zkoumání např. pracovní inzeráty ve Švýcarsku z období let 1950–2007, dospěl k názoru, že se jedná o značně nadhodnocená čísla, která se reálně pohybují pod 10 %. I přes tuto kritiku však zájem o grafologii narůstá a jak uvádí Trubek (online, cit. 2018-12-02), aktuálně je zkoumán její přínos pro marketing, v němž je grafologie užívána k porozumění chování spotřebitelů (např. při tvorbě loga, které má zaujmout veřejnost na první pohled).

Grafologie je využívána i v lékařství, přičemž lze navázat na řízenou studii s názvem *Graphology for the diagnosis of suicide attempts: a blind proof of principle controlled study*, kde je grafologie významnou metodou při posuzování psychiatrického stavu člověka. Studie byla zaměřená na analýzu sebevražedných dopisů. Rozhodnutí o hospitalizaci nebo propuštění depresivního pacienta je obtížné. Při špatném rozhodnutí může mít propuštění pacienta značné negativní, nezřídka i fatální následky. Někteří grafologové tvrdí, že se dají sebevražedné tendence vyčíst z rukopisu. Rukopis může odhalit nebezpečnou situaci. Do studie byli zapojeni dva grafologové a dva internisté. Při výsledku neexistoval statistický rozdíl mezi grafology a internisty. Studie ukázala, že grafologická metoda je schopna rozlišit dopisy, které jsou psané pacienty se sebevražednými sklony. Ze studie vyplývá, že by grafologie mohla fungovat jako relevantní doplňková metoda ke standardním metodám při rozhodování o terapeutických činnostech. Avšak autoři upozorňují na nedostatky studie, do které byli zapojeni pouze dva grafologové. Proto jejich výzkum není dostatečně verifikován. (Mouly, Mahé, Champion, Bertin, Popper, De Noblet, Bergmann, 2007, s. 413)

Jeřábek upozorňuje, že grafologie nemusí být pouze odbornou diagnostickou metodou, ale lze ji také brát za schopnost a způsob hlubšího porozumění řeči výrazu, který je klíčovým prvkem komunikace a sebevyjádření. (Jeřábek, 2014, s. 277) Analýzou rukopisu je možné určit komunikační schopnosti jedince, zdali je schopen asertivity a prosazovat vlastní názory, jak je pisatel schopný zvládat stresové situace, jak často se u něho střídají nálady (což má vliv na pracovní výkon) a lze zjistit míru agresivity, schopnost přijímání nových změn a strategii chování, zdali je vstřícný a laskavý ad. Účelem návštěvy grafologa může být potvrzení vlastní domněnky. Jedinec pak touží po další pomoci, a proto se mnoho grafologů zaobírají i terapeutickým studiem a praxí. (Fischerová-Katzerová, Češková-Lukášová, 2004, s. 13) Z rukopisu lze zjistit mnoho informací, o kterých klient vůbec netuší, které ani možná nechce vědět,

neboť by s nimi neuměl dále vhodně nakládat. Bývají to zjištění o sexuálním a soukromém životě, zdraví apod. Podobně je nutné opatrně volit slova při vyhotovování grafologického posudku: jestliže se klient o sobě např. dozví, že je často mrzutý, pak se může stát, že si tuto vlastnost připíše a mrzutým se stane. (Turek, online, cit. 2018-12-20)

Podstatným prvkem pro grafologa při zjišťování informací potřebných ke zpracování rozboru je zjištění, jak byl text napsán. Fischerová-Katzerová, Češková-Lukášová zmiňují několik způsobů pro vytvoření psaného textu, který grafolog zkoumá. Jedním způsobem je opisování, kdy pisatel opisuje jasně danou předlohu. Předloha bývá buď psaná, kdy jde pouze o její reprodukci, nebo tištěná, kdy pisatel musí překódovat tištěná písmena na psaná písmena. Dalším způsobem je tvoření rukopisu podle diktátu, kdy pisatel text pouze slyší, tudíž sluchovou informaci musí převést na informaci zrakovou. Obtížným způsobem pro vytvoření psaného textu je text psaný z mysli, ten si pisatel na místě sám vytvoří. Tím se projeví jeho zvláštnost, nápaditost a živelnost. (Fischerová-Katzerová, Češková-Lukášová, 2004, s. 14) Jednotlivé způsoby tvorby záznamu rukopisu mohou odhalit mnoho úhlů pohledů k analýze písma. A tím se rozšiřuje pole informací pro grafology. Fischerová-Katzerová, Češková-Lukášová (2004, s. 15) připomínají i projektivní metody, například kresbu stromu a postav, které dodávají více informací o jedinci, ale podstatným zjištěním o pisateli je věk, pohlaví, vzdělání, zaměstnání a též zda dotýčný píše levou či pravou rukou. Jak upozorňuje Baková, také záleží, v jakém prostředí je text napsán, na momentálním stavu mysli člověka, momentálních pocitů aj. Ojedinelý rukopis vzniká smísením pohybu, času, místa a formy. Závisí na mnoha vnějších i vnitřních faktorech, které mohou rukopis ovlivňovat. Mohou to být například osvětlení, teplota, hluk, stav mysli a zdravotní stav. (Baková, 2015, s. 37) Schönfeld (1996, s. 43) zmiňuje únavu a depresi jevící se zmenšenou rychlostí písma, mění se tahy a délky písma, a pokud se jedná o těžkou depresi či únavu, pak autor neznázorní ani tvar písmen.

Grafologie jako psychodiagnostická metoda má své klady a zápory. Petříková jmenuje následující výhody a nevýhody využití grafologie.

Výhody využití grafologie:

- dostupný materiál k analýze;
- podklad pro další psychologické vyšetření;

- není nutná přítomnost analyzovaného člověka;
- četné informace o analyzované osobě;
- zjištění převládajících vlastností člověka;
- lze odkrýt charakteristiky osobnosti;
- zkoumání člověka v různých rolích a situacích (dle poskytnutého materiálu);
- monitorování vývoje člověka.

Nevýhody využití grafologie:

- časově náročná metoda;
- předpoklad vhodných osobnostních dispozic grafologa (intuice, empatie);
- vysoké nároky na grafologa (jeho zralost, objektivita);
- nutnost praxi a zkušenost grafologa;
- nelze vždy zjistit všechny informace;
- znalost vzniku rukopisu. (Petříková, 1998, s. 138)

3.1 Využití grafologie v personalistice

Jedna z metod výběrového řízení na pracovní pozice je grafologie. Armstrong uvádí, že smyslem využití grafologické metody při výběru pracovníků je odhalení osobnosti autora, přičemž ze závěrů analýzy lze předpovídat pisatelův nastávající pracovní výkon v určité roli. (Armstrong, 2007, s. 347) Hlavním cílem grafologických rozborů je nalezení pracovní síly a její co nejúčinnější využití. V tomto případě bývá klientem organizace nikoli samotný kandidát. Pro organizaci je důležité vědět, jak se kandidát na danou pracovní pozici může začlenit do pracovního týmu nebo organizace (Správcová, 2005, s. 24). Míra oblíbenosti grafologické metody spočívá v její validitě, na které se všichni neshodují, proto si zaměstnavatelé vybírají grafologii jako dodatkovou metodu k dalším výběrovým metodám. Podle výzkumu s názvem *How Widespread is Graphology in Personnel Selection Practice? A case study of a job market myth.*, který byl zaměřen na využití grafologie, je grafologie jako výběrová metoda pracovníků nejvíce rozšířená ve Francii. Dále studie ukázala, že ručně psané dopisy neslouží vždy k rozboru rukopisu. Slouží k dalším několika účelům. Například jako filtr pro málo motivované kandidáty, kteří nemají tak velký zájem o danou pozici a jestli kandidáti pochopili pokyny k použití. (Bangerter, König, Blatti, Salvisberg, 2009, s. 228) Landy a Conte (2010, s. 163) uvádějí, že grafologii v rámci výběru zaměstnanců užívá 2 500 amerických firem, nicméně autoři považují toto číslo za

nadhodnocené a navíc tuto metodu považují za nevhodnou k výběru pracovníků, podobně jako polygraf (detektor lži). Obě metody mají podle autorů jen omezené využití. Polygraf nemůže být využíván ve všech sektorech na trhu práce a u grafologie je sporná její validita. Je nutné zmínit, že postoje ke grafologii jsou různé a pochopitelně se to odráží na její využití v praxi.

Grafologický rozbor poskytuje souhrnný náhled na osobnost v daném pracovním prostředí a je zdrojem mnoha informací, podle nichž se zaměstnavatel rozhoduje o přijetí kandidáta na pracovní pozici. Fischerová-Katzerová, Češková-Lukášová uvádí využití grafologického rozboru k zhodnocení schopností a dovedností kandidáta na vyšší a řídicí pozice ve firmě. Rozbory se využívají jak při přijímacím řízení, tak i k vytváření týmů či k individuálnímu a profesnímu růstu. Z písma lze zjistit temperament, vitalitu, extroverzi a introverzi, kreativitu, pracovní výkonnost, způsoby myšlení, sebeovládání, obrazotvornost, empatii, inteligenci a jiné osobnostní rysy. (Fischerová-Katzerová, Češková-Lukášová, 2007, s. 10) Grafologickým rozbohem lze zjistit předpoklady uchazeče na pracovní pozici. Při výběru pracovníků se grafologové zaměřují na schopnosti, které jsou na danou pozici potřebné. Jednou z vlastností, kterou lze sledovat v rozboru, je psychosomatická odolnost, která je pojena se stabilitou osobnosti. Další zkoumanou vlastností je vitalita, která vypovídá o celkové dynamice a míře výkonnosti. Grafologové zkoumají, jak je jedinec odolný vůči stresu a jak odolává krizovým situacím. (grafolog.estranky.cz, online, cit. 2018-12-20) Jak již bylo uvedeno, grafologický rozbor se využívá k přijetí uchazeče na řídicí a vyšší pozice. Dle Fischerové-Katzerové, Češkové-Lukášové se manažer dostává do role rozhodčího, kde řeší hádky a konflikty mezi zaměstnanci, dále koriguje pracovní chování svých zaměstnanců a stanovuje cestu k dosažení cíle. Svou osobností představuje svůj pracovní tým jak uvnitř firmy, tak ve společnosti. Nadřízený je hlavním symbolem skupiny, který nese odpovědnost za svůj tým a shání kontakty pro případnou spolupráci s dalšími lidmi. Je tedy důležité, aby jedinec na této pozici byl stresově odolný. (Fischerová-Katzerová, Češková-Lukášová, 2007, s. 68) Další sledovanou vlastností u řídicích funkcí je sebepojetí, sociabilita a komunikační schopnosti. Hodnotí se adekvátnost, zdali se jedinec nepodceňuje nebo naopak nepřeceňuje. Dále se sleduje schopnost vytváření sociálních vztahů, schopnost empatie a komunikace nebo výskyt agresivity. (grafolog.estranky.cz, online, cit. 2018-12-20) Manažer zastupuje několik

rolí najednou, a proto je důležité, aby výše uvedené schopnosti byly v jeho osobnosti přítomny. Jednou je politikem, kdy svými komunikačními schopnostmi a charismatem musí ovlivnit svůj tým, jindy je komunikátorem, kdy by měl také umět naslouchat svým podřízeným.

3.2 Využití grafologie v soudnictví a kriminalistice

Dalším oborem, kde se grafologie využívá, je soudnictví a kriminalistika. Pro oblasti soudnictví a kriminalistiky může být grafologie přínosná např. svými postřehy ze sebevražedných dopisů aj. (exploringyourmind.com, online, cit. 2018-11-01) Grafologové pomocí rozboru písma vytvářejí psychologický profil pachatele. Pachatel je schopen klamat řečí i tělem, ale jeho písmo může odhalit pachatelovu osobnost. „*Tím, že grafologie měla a má možnost zkoumat i rukopisy delikventů a trestně stíhaných osob, případně osob podrobujících se odborné klinické léčbě, dokáže v písmu identifikovat i psychologicko-patologické trendy hodnocené osobnosti.*“ (Bertl, 2009, s. 101) Claridge připomíná, že z rukopisu nelze zjistit věk nebo pohlaví. Nicméně grafologové dokáží zjistit stav mysli a jisté informace při vytváření dokumentu, anonymního dopisu nebo sebevražedného dopisu. Grafologové se z rukopisu a dokumentů snaží zjistit motivaci, náladu, integritu, emoční stabilitu a inteligenci, nikoli pravost rukopisu, která je předmětem zkoumání jiného oboru. (Claridge, online, cit. 2018-10-10)

Existují dva obory zkoumající písmo v soudnictví a v oboru kriminalistiky. Jedním z nich je grafologie a druhým písmoznalectví. Mezi těmito obory jsou zásadní rozdíly. Grafologie zkoumá charakterové vlastnosti člověka, naproti tomu písmoznalectví zkoumá pravost rukopisu nebo zjišťuje autora rukopisu. (Dobiášová, 2001, s. 12) Během grafologické analýzy může být jeden z problémů získání dostatečného počtu materiálu, který je potřeba k rozboru písma. Pisatel cíleně neschovává materiály z různých časových období a v různých situacích. Avšak dostatečný počet materiálů je pro grafology zásadní. Vašátková tvrdí, pokud má grafologický znalec veškeré poznatky o rukopisném projevu, pak může odpovědět na různé otázky, které souvisí i s forenzní praxí, například rozpoložení stavu mysli, jestli pisatel nebyl ve stresu či pod vlivem drog či jiných omamných látek nebo jestli se jedná o jedince s náchylností k zatajování skutečnosti apod. (Vašátková, online, cit. 2018-10-09) Jestliže má

grafologický znalec k dispozici všechny podklady, pak lze dospět k relevantním faktům a závěrům.

Mnozí kritici grafologie tvrdí, že grafologické znalosti jsou pro určení pravosti rukopisu nepřínosné a tím vzniká i letitý spor mezi grafology a písmoznalci. Avšak kritika je založena na předsudcích, neboť grafologická průprava je pro písmoznalce přínosem. Obory grafologie a písmoznalectví se liší. Písmoznalectví musí být podložené náležitým odborným vzděláním a složením zkoušky, protože diplom z oboru grafologie nepostačuje k písmoznalecké činnosti. (grafolog.estranky.cz, online, cit. 2018-12-19) Písmoznalectví i grafologie zkoumají písmo, avšak obě disciplíny z jiného úhlu pohledu s jiným záměrem. V některých soudních případech bývá velmi složité odkrýt pachatele, vyřešit případ či nějaký spor. A právě grafologie by mohla být patrně k nápomoci pro další krok a následně k urychlení vyřešení celého případu. Je nutné zmínit, že mnozí grafologové i písmoznalci mezi sebou nevykazují řevnivost a jsou schopni ocenit přínos druhé metody. Písmoznalectví se zaměřuje zejména na určení pravosti rukopisu, ověření totožnosti jeho autora, tedy na zcela jinou oblast než grafologie. Obě metody nemusí být konkurenční, doplňují se, přičemž tento názor podle autora sdílí i ČGK. (Rychetský, online, cit. 2018-12-20)

4 EMPIRICKÉ ŠETŘENÍ

Ve čtvrté kapitole práce je popsán realizovaný kvantitativní výzkum. Uveden je nejprve stanovený cíl výzkumu a dále hypotézy. Dále je popsána užitá metodologie, charakterizován je výzkumný soubor a v závěru kapitoly jsou prezentovány zjištěné výsledky, včetně ověření hypotéz.

4.1 Cíl výzkumu a stanovené hypotézy

Cílem byla identifikace hlavních důvodů pro studium grafologie mezi účastníky kurzů. Dílčím cílem bylo zjistit, jaká jsou očekávání studentů grafologie od kurzu, který se rozhodli absolvovat, jaké jsou výhody a úskalí grafologie a dále jaké je využití grafologie těmito studenty.

Formulovány byly také následující hypotézy:

H1: Respondenti uvádějí osobní rozvoj a zájem o další vzdělávání jako důvod ke studiu grafologie častěji než jiné nabízené důvody.

Předpokládáme tedy, že hlavním důvodem respondentů výzkumu k volbě studia grafologie byl zájem o jejich vlastní osobní rozvoj a zájem o další vzdělávání.

H2: Více než polovina studentů grafologie nepotřebuje grafologii ve své současné pracovní pozici.

Předpokládáme tedy, že většina studentů grafologie v současné době grafologii nepotřebuje ke svému pracovnímu uplatnění.

4.2 Metodika šetření

K naplnění stanovených cílů byl zvolen jako nejvhodnější výzkumný design kvantitativní výzkum, který dle Reichela (2009, s. 40–41) umožňuje zkoumat vybraný fenomén na větším vzorku respondentů, přičemž data, s nimiž je v rámci tohoto výzkumu pracováno, jsou numerická. Sběr a analýza dat byla provedena poměrně rychle, k analýze jsou užívány statistické metody.

Technikou výzkumu byl elektronický dotazník, při jehož konstrukci bylo vycházeno z výše uvedených teoretických východisek, především však z formulovaných cílů výzkumu. Dotazník tvořily uzavřené otázky, v jeho závěru byly uvedeny otázky identifikační, které sloužily k charakteristice výzkumného souboru. Dotazník je tvořen

15 otázkami, přičemž v úvodu dotazníku je průvodní text, ve kterém autorka práce sděluje účel sběru dat, prohlášení, že se jedná o anonymní dotazník a následně poděkování respondentům za jejich spolupráci. Plné znění dotazníku je uvedeno v příloze práce A.

Elektronická forma dotazníku se autorce zdála jako nejpříznivější řešení, přičemž byla možnost zasáhnout, co nejvíce respondentů pro větší základní soubor. Data byla zpracována pomocí popisné statistiky, určována byla absolutní a relativní četnost odpovědí na každou položku dotazníku včetně socio-demografických otázek.

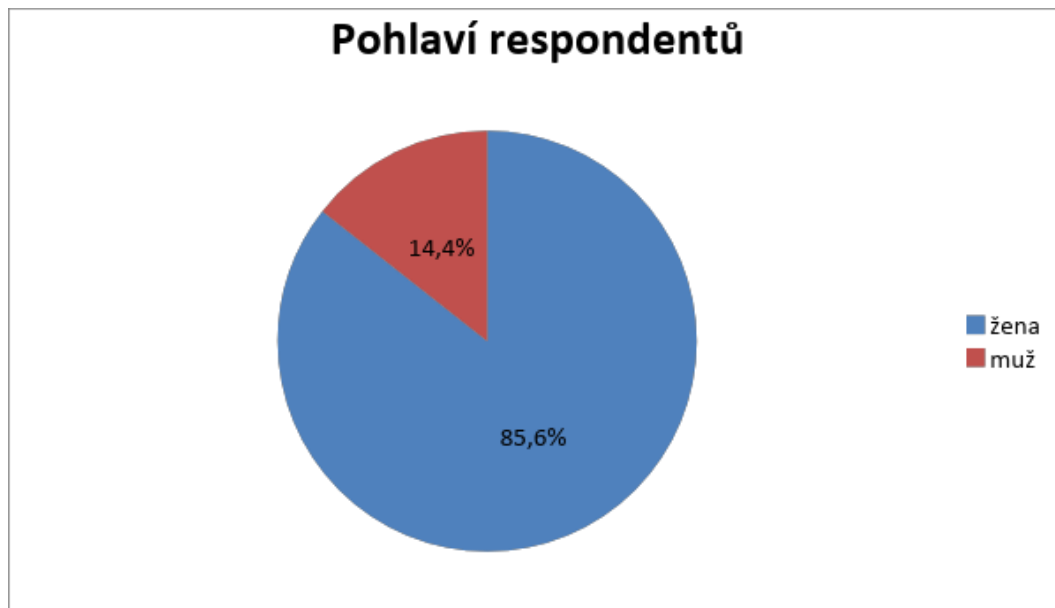
4.3 Charakteristika výzkumného souboru

Dle Chráska „*Pojmem základní soubor rozumíme všechny prvky (osoby, situace) patřící do skupiny, kterou zkoumáme.*“ (Chráska, 2007, s. 20) Výběr respondentů do výzkumného souboru byl příležitostný. Pro výzkum bylo osloveno několik studentů z institucí, které pořádají kurzy grafologie. Dále také účastníci, kteří se grafologií zabývají či jí studují v jiných soukromých kurzech zabývajících se grafologií. Z důvodu zajištění, co největšího a nejvíce reprezentativního výběrového souboru se autorka práce snažila oslovit co nejširší škálu respondentů prostřednictvím služby Survio, kde autorka práce vytvořila dotazník a pod příslušným odkazem sdílela mezi možné respondenty. Výzkumný soubor tvořilo 90 respondentů.

Výzkumný soubor tvořilo 77 (85,6 %) žen a pouze 13 (14,4 %) mužů. Kurzy grafologie navštěvují spíše ženy. Ženy se zaměřují na prožívání, vztahy, oblast citění a emocí. Dle výzkumu Českého statistického úřadu (online, cit. 2018-11-01) je návštěvnost humanitních oborů podle pohlaví rozdílná. Spíše ženy navštěvují vysoké školy s humanitním zaměřením, naopak na vysokých školách technických dominují studenti mužského pohlaví. Z tohoto hlediska je v tomto výzkumném souboru převaha ženského pohlaví mezi studenty humanitních oborů reflektována. Dle Šeráka (2009, s. 131) jde o trend, přičemž muži dávají přednost spíše technickým a politickým tématům.

Otázka č. 14 Pohlaví?

Graf 1: Pohlaví respondentů

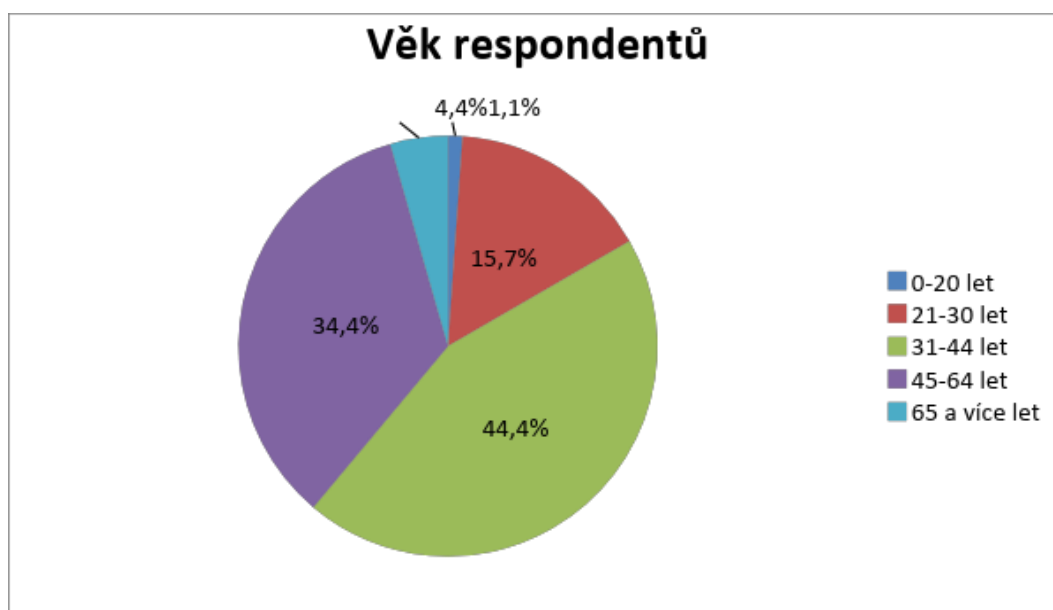


Zdroj: autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

Z hlediska věkové struktury respondentů je největší zastoupení ve věku 31–44 let. Celkem v tomto věkovém rozmezí bylo ve výzkumném souboru 40 (44,4 %) respondentů. Druhou nejpočetnější skupinou byli respondenti ve věku 45–64, kdy jich bylo celkem 31 (34,4 %). Dále 14 (15,7 %) respondentů bylo ve věku 21–30 let a pouze 1 (1,1 %) respondenti byli ve věku 0–20 a ve věku 65 a více let byli 4 respondenti (4,4%).

Otázka č. 15 jaký je Váš věk?

Graf 2: Věk respondentů

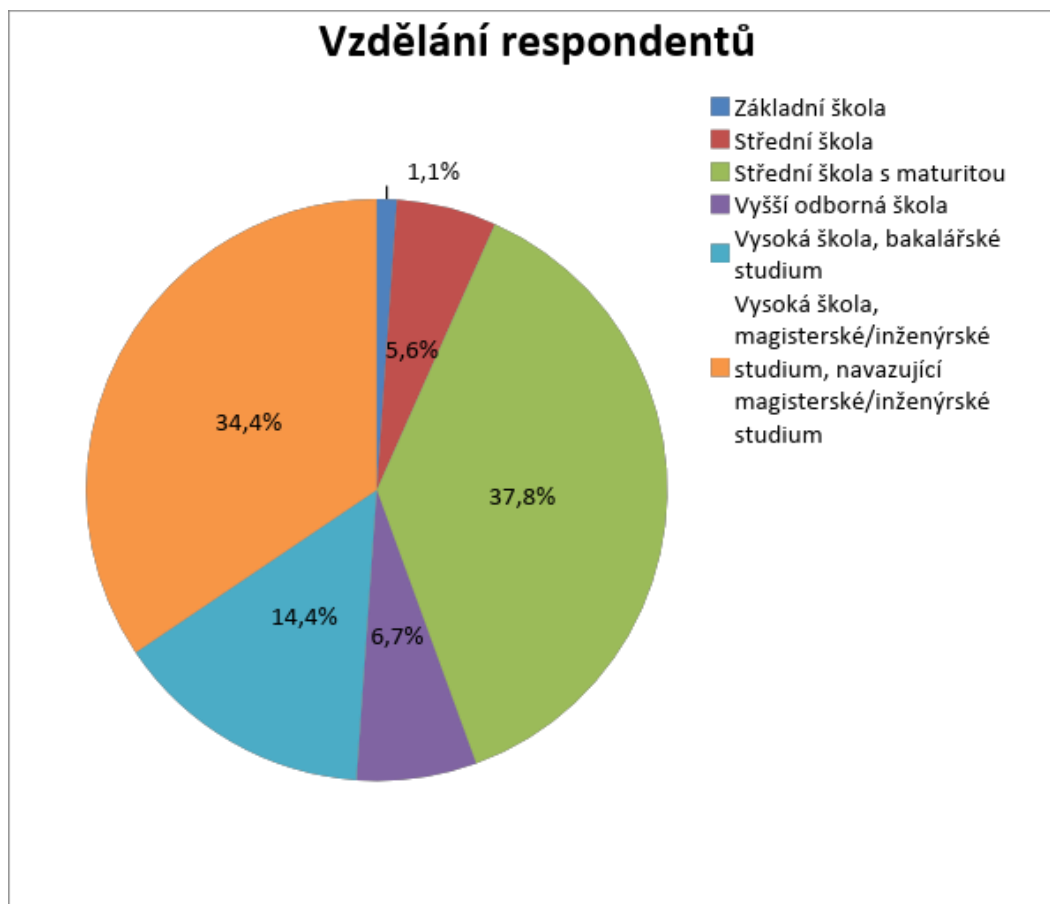


Zdroj: autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

Pouze 1 (1,1 %) respondent uvedl jako své nejvyšší dosažené vzdělání základní. Oproti tomu střední školu bez maturity uvedlo 5 (5,6%) respondentů. Střední školu s maturitní zkouškou jako své nejvyšší dosažené vzdělání uvedlo 34 (37,8 %) respondentů. Vyšší odbornou školu navštěvovalo 6 (6,7 %) studentů a na vysoké škole studovalo 44 (48,8 %) respondentů.

Otázka č. 13 Jaké máte vzdělání?

Graf 3: Vzdělání respondentů

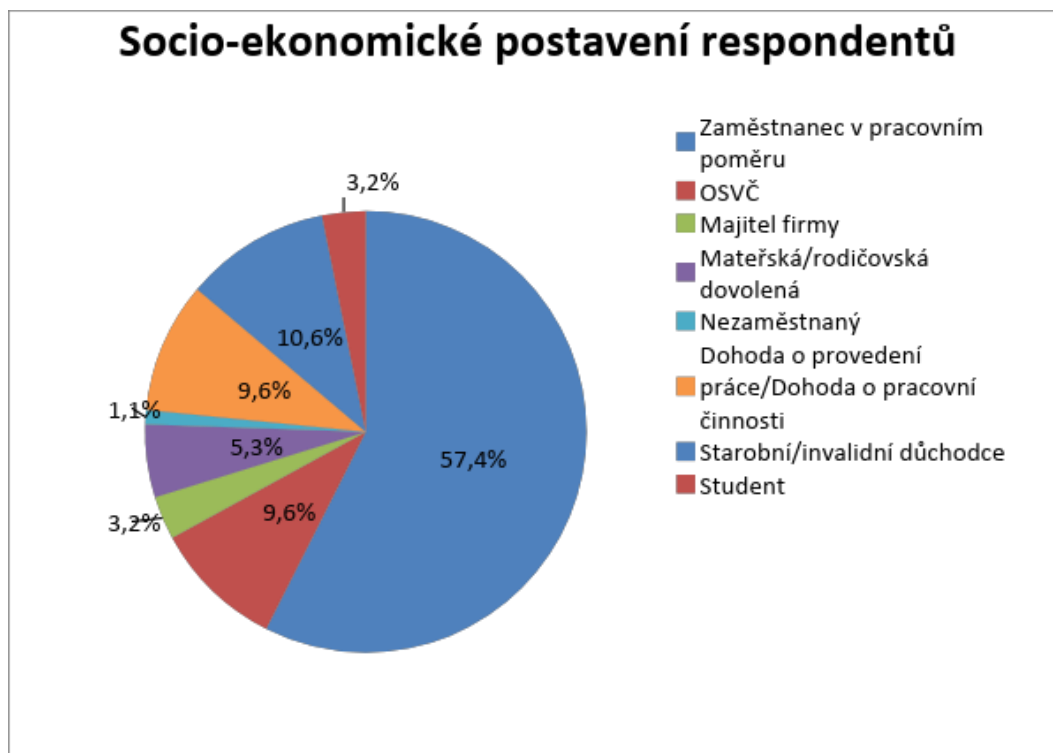


Zdroj: autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

Co se týče socio-ekonomického postavení respondentů, tak celkem 54 (57,4 % z celkového počtu odpovědí) dotazovaných působí jako zaměstnanci v pracovním poměru. 9 (9,6 %) respondentů podniká, tedy působí jako osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ). Výzkumný soubor dále tvořilo 9 (9,6 %) respondentů pracujících na DPP/DPČ, 10 (10,6 %) respondentů je již ve starobních či invalidních důchodech a 3 (3,2 %) respondenti jsou studenti. Součet odpovědí v rámci otázky socio-ekonomického postavení se neshoduje s celkovým počtem respondentů 90, jelikož respondenti mohli možnost označit více odpovědí (celkem 94 odpovědí).

Otázka č. 12: Jaké je Vaše socio-ekonomické postavení? Lze označit více odpovědí?

Graf 4: Socio-ekonomické postavení respondentů



Zdroj: autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

4.4 Výsledky šetření a interpretace dat

V této podkapitole je uveden přehled zjištěných výsledků. Nejprve jsou uvedeny vytvořené hypotézy a následně výsledky pro každou položku dotazníku a to s využitím absolutní a relativní četnosti odpovědí. Tabulka s odpověďmi ke každé dotazníkové položce je uvedena v příloze práce B.

Byly ověřovány dvě formulované hypotézy:

H1: Respondenti uvádějí osobní rozvoj a zájem o další vzdělávání jako důvod ke studiu grafologie častěji než jiné nabízené důvody.

K této hypotéze se v dotazníku vztahovala položka č. 1.

1. Jaký byl hlavní důvod pro studium grafologie?

Hlavním důvodem ke studiu grafologie byl pro respondenty osobní rozvoj a zájem o další vzdělávání, který uvedlo 55 (61,1 %) respondentů. Osobní rozvoj pomáhá člověku rozvíjet se a formovat svoji osobnost a připravovat ho na zdolání nastávajících úkonů. Vlastní seberozvoj a sebepoznání je podstatné pro osobní efektivitu jedince.

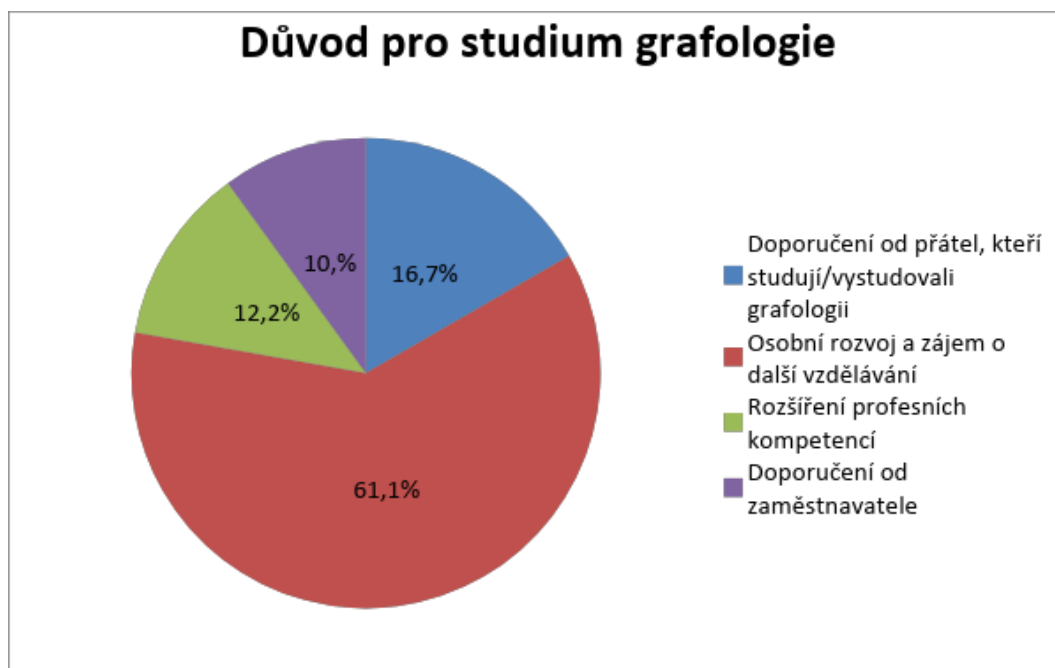
Člověk získává schopnost samostatně a účinně řídit svojí osobnost a taktéž společnost kolem.

Doporučení od přátel, kteří studují či vystudovali grafologii, odpovědělo 15 (16,7 %) respondentů a pouze 11 (12,2 %) respondentů uvedlo rozšíření profesních kompetencí. 9 (10 %) z dotazovaných respondentů uvedlo vnější důvod, tj. doporučení od zaměstnavatele.

Podle Beneše a Heinové (2001, s.106–107) k důvodům, proč se lidé účastní dalšího (celoživotního) vzdělávání, patří poznávací zájmy, kdy se účastníci vzdělávání zaměřují na seberozvoj a sebepoznání. Dle Správcové (2005, s. 27) jsou častými důvody ke studiu grafologie potřeba poznání sami sebe a okolí, zájem o téma, kterému se můžou účastníci kurzů intenzivněji věnovat, zároveň rozvíjet sama sebe a též rozvíjet svůj zájem o psychologii. Lektoři grafologie se v kurzech snaží předávat nejenom poznatky, ale pomáhají procesu učení jako samovolné činnosti, která vede k naplnění potřeby poznávání, k utváření kritického myšlení a umožňuje porozumění sobě i světu.

Otázka č. 1 Jaký byl hlavní důvod pro studium grafologie?

Graf 5: Důvod pro studium grafologie



Zdroj: autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

H2: Více než polovina studentů grafologie nepotřebuje grafologii ve své současné pracovní pozici.

K této hypotéze se v dotazníku vztahovala položka č. 4.

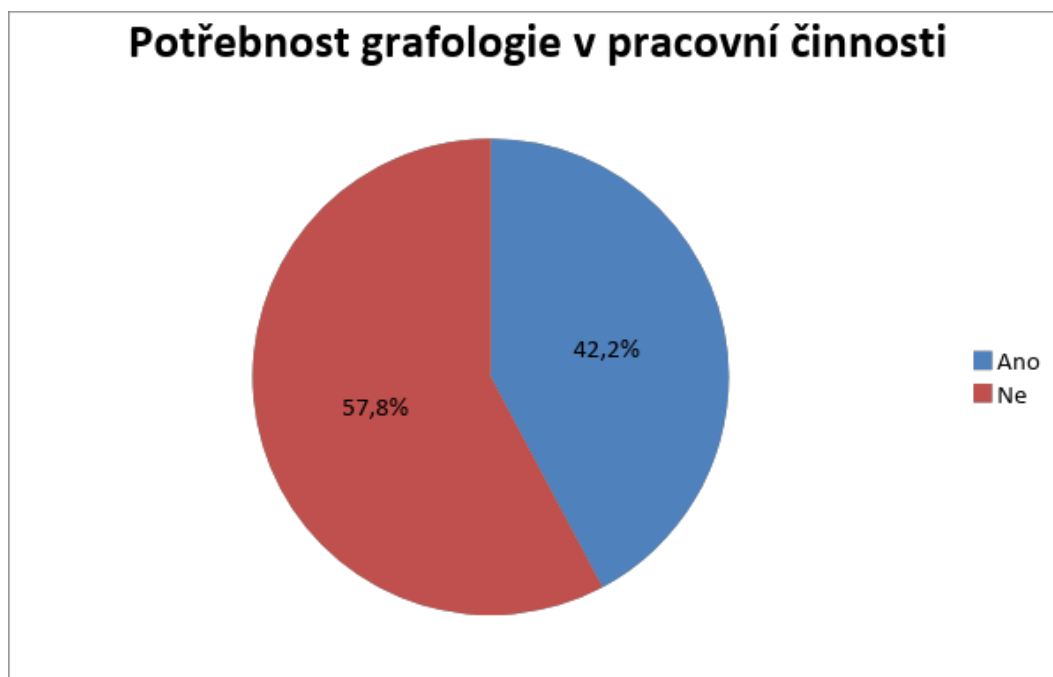
4. Potřebujete studium grafologie k činnosti ve své současné pracovní pozici?

Pro pracovní činnost potřebuje grafologii pouze 38 (42,2 %) respondentů. Odpověď „ne“ zvolilo 52 (57,8 %) respondentů. Lze se domnívat, že respondenti se rozhodli navštěvovat kurzy grafologie nikoli z profesní potřeby, ale pro osobní účely, tedy hlavně kvůli individuálnímu zájmu účastníka.

Jak již bylo řečeno u H1 hlavními motivy ke studiu grafologie jsou sebepoznání, rozvoj myšlení, zájem o psychologii. (Správcová, 2005, s. 27, Ibarguren, online, cit. 2018-11-11) Potřeba znalostí grafologie je uváděna v odborné literatuře, avšak se neobjevuje mezi primárními důvody. Grafoložka J. Kůsová, která se grafologií již roky živí a absolvovala studium grafologie u ČGK i v Institutu aplikované a poradenské grafologie, na což navázala bakalářským studiem Sociální a mediální komunikace na vysoké škole, soudí, že v současné době není možné se samostatně uživit studiem grafologie a jak dále uvádí, *„proto se mnoho grafologů zabývá současně poradenstvím v oblasti osobního rozvoje, případně psychoterapií. Je výhodou, když má grafolog nasmlouvané nějaké personální agentury, pro které pravidelně dělá grafologické rozborů, pak se tím možná může i uživit.“* (Bednařík, online, cit. 2018-11-11)

Otázka č. 4 Potřebujete studium grafologie k činnosti ve své současné pracovní pozici?

Graf 6: Potřebnost grafologie v pracovní činnosti



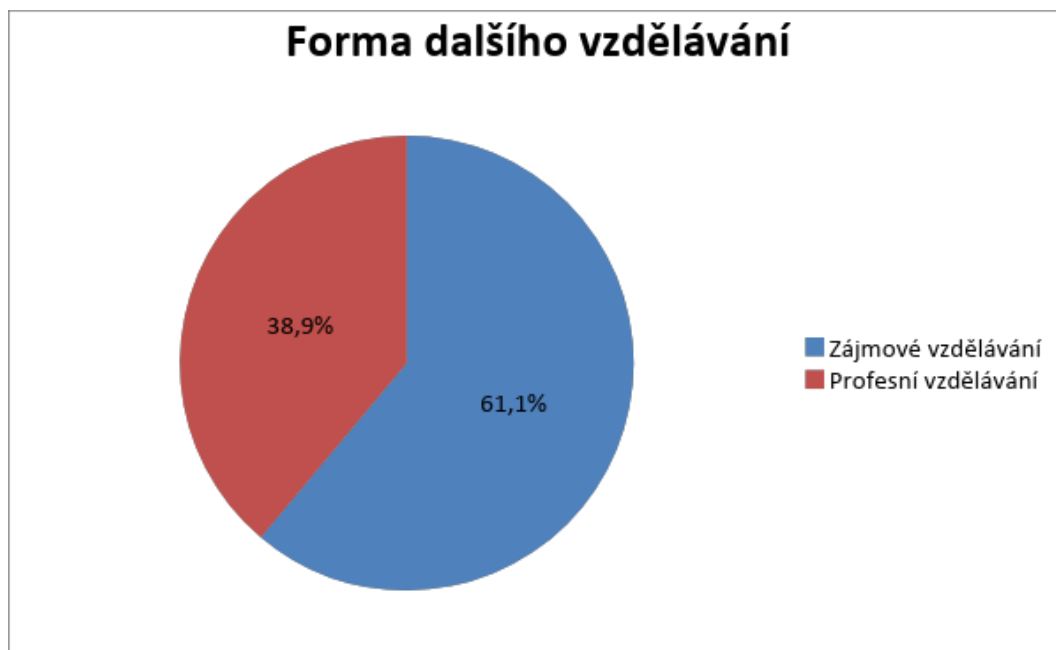
Zdroj: autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

2. O jakou formu dalšího vzdělávání se jednalo?

55 (61,1 %) respondentů odpovědělo, že se jednalo o zájmové vzdělávání. 35 (38,9 %) naopak zaznamenalo profesní vzdělávání. Lze se domnívat, že respondenti volili kurzy grafologie nikoliv primárně kvůli získání vzdělání v grafologii, ale tyto kurzy vnímají především jako možnost osobnostně se rozvíjet, získat informace o sobě, ale též o druhých lidech. Potřeba získat informace v grafologii či se profesně dále rozvíjet jsou pro respondenty taktéž důležité, nikoliv však primárně, což je ovšem dáno i tím, s jakým uplatněním grafologie v jejich profesním životě respondenti počítají.

Otázka č. 2 O jakou formu dalšího vzdělávání se jednalo?

Graf 7: Forma dalšího vzdělávání



Zdroj: autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

3. Navštěvujete/navštěvovali jste jiný kurz než kurz grafologie?

Většina respondentů, kteří se rozhodli ke studiu grafologie, už mají zkušenost s jinými kurzy, které navštěvovali. 54 (60 %) respondentů odpovědělo ano a 36 (40 %) odpovědělo ne. Lze se domnívat, že pro respondenty, kteří odpověděli možnost ano, je další vzdělávání podstatné a chtějí se neustále rozvíjet, přičemž navštěvují různé kurzy. Šerák (2009, s. 132) zmiňuje, že čím vyšší je vzdělání jedince, tím častěji se účastní edukačních aktivit. Mezi respondenty tohoto výzkumu právě patří 34 (37,8 %) studentů, kteří vystudovali střední školu s maturitou a na vysoké škole studovalo 44 (48,8 %) respondentů. Šerák (2009, s. 133) tvrdí, že čím vyšší je vzdělání jedinců, tím stoupá informovanost, přehled, znalosti a především aktivita jedinců dalšího vzdělávání.

Otázka č. 3 Navštěvujete/navštěvovali jste jiný kurz než kurz grafologie?

Graf 8: Návštěvnost jiných kurzů



Zdroj: autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

5. Jaká byla Vaše očekávání od kurzu grafologie na začátku studia? Seřad'te dle významnosti 1 - 4 (1 - nejvýznamnější, 4 - nejméně významný)

Osobní rozvoj a sebepoznání představovaly pro respondenty na počátku vstupu do kurzu grafologie velmi významné očekávání, kdy 47 (52,2 %) respondentů uvedlo hodnotu 1. Tyto možnosti odpovědi vyjadřují chtivost rozvíjet se v jakékoli oblasti života. Pomocí osobního rozvoje a sebepoznání se lze naučit orientovat se jiným směrem či objevit jiné způsoby bytí. Předpokladem pro sebepoznání je nevnímat sám sebe pouze jako ucelený celek, ale důležité je uvědomění si jednotlivých a zároveň skrytých vlastností jedince. Dle Kuneše si jedinec díky sebepoznání uvědomí své schopnosti, vlohy a dovednosti a objeví svoji jedinečnost. Poté může začít vnímat jedinečnost druhých lidí a přestane druhé vnímat pouze zvenčí. Výsledkem bude respekt a úcta k druhým lidem. (Kuneš, 2009, s. 12)

Očekávání respondentů ovšem zahrnovala i další oblasti, které ovšem pro respondenty nebyly tolik významné. Druhé nejvýznamnější očekávání se vztahovalo k získání nových informací v grafologii, tento aspekt je pro respondenty velmi

významný, neboť většina respondentů volila hodnoty 1 a 2 značící největší význam (nejčastěji byla volena hodnota 2, kterou uvedlo 44 (48,8 %) respondentů).

Naopak rozšíření znalostí v grafologii je pro respondenty méně důležité. Většina respondentů volila hodnoty 3 a 4, tedy hodnoty značící menší význam. Nejčastěji volili respondenti hodnotu 3, kterou uvedlo 45 (50 %) respondentů.

Poslední druh očekávání, ke kterému se měli respondenti vyjádřit, se týkal rozšíření profesních kompetencí. Tato oblast nebyla pro většinu respondentů příliš důležitá. Celkem 60 (66,7 %) respondentů zvolilo hodnotu 4.

Hodnoty významných a nejméně významných očekávání respondentů jsou uvedeny v tabulce č. 9 v příloze B.

6. Splnily kurzy grafologie Vaše očekávání, která jste měl/a před začátkem studia?

Většina respondentů (konkrétně 77 (85,6 %) respondentů) soudí, že kurzy grafologie naplnily jejich očekávání. Tedy kurzy grafologie nabízejí poměrně široký rozsah vzdělávání (psychologie, další psychodiagnostické metody) které je v souladu s očekáváním uchazečů o toto studium, přičemž důležité pro respondenty není jen získání poznatků z oblasti grafologie, ale i osobní rozvoj a celkové rozšíření profesních kompetencí.

Otázka č. 6 Splnily kurzy grafologie Vaše očekávání, která jste měl/a před začátkem studia?

Graf 9: Naplnění očekávání respondentů od kurzů grafologie



Zdroj: autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

7. Byla jste či jste spokojen/a s výukou (obsah a forma výuky) ve Vámi vybrané organizaci zabývající se grafologií?

Konkrétně 73 (81,1 %) respondentů tvrdí, že jsou/byly spokojeni s výukou grafologie, přičemž právě kurzy grafologie nabízí široké spektrum nově získaných znalostí nejen v oboru grafologie. V rámci výuky se studenti snaží samostatně pracovat s textem a obrázky, ale pracují taktéž ve skupinách. Pouze 17 (18,9 %) respondentů odpovědělo, že nejsou/nebyli spokojeni s výukou.

Otázka č. 7 Byla jste či jste spokojen/a s výukou (obsah a forma výuky) ve Vámi vybrané organizaci zabývající se grafologií?

Graf: 10: Spokojenost s výukou



Zdroj: autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

8. Byl/a jste či jste spokojen/a s lektory, kteří vedli kurz grafologie ve Vámi vybrané organizaci zabývající se grafologií?

Další otázka v dotazníku se naopak vztahovala na lektory, kteří vyučovali grafologii. Avšak 75 (83,3 %) dotazovaných odpovědělo, že jsou/byli spokojeni s lektory. Lze se domnívat, že kurzy grafologie vedli odborníci v oboru, přičemž mnoho z nich jsou autory publikací, které se zabývají grafologií. Pouze 17 (18,9 %) respondentů nejsou/nebyli s lektory spokojeni.

Otázka č. 8 Byl/a jste či jste spokojen/a s lektory, kteří vedli kurz grafologie ve Vámi vybrané organizaci zabývající se grafologií?

Graf 11: Spokojenost s lektory



Zdroj: autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

9. Vzděláváte se v grafologii i individuálně kromě studia ve Vámi vybrané organizaci zabývající se grafologií?

V grafologii se individuálně, tedy nad rámec studia, vzdělává 70 (77,8 %) respondentů. Zápornou odpověď uvedlo 20 (22,2 %) respondentů. Proces sebevzdělávání je významný postup k upevňování získaných znalostí a dovedností. Dle Palána (2002, s. 189) je proces sebevzdělávání neboli samostudium realizováno bez přímé interakce s lektorem a tedy řídicím činitelem je zde sám jedinec. Grafologie je vědní obor velmi rozsáhlý, a proto načítání literatury, vyhledávání cizích zdrojů aj. je relevantní.

Otázka č. 9 Vzděláváte se v grafologii i individuálně kromě studia ve Vámi vybrané organizaci zabývající se grafologií?

Graf 12: Individuální vzdělávání se nad rámec studia ve vybrané organizaci



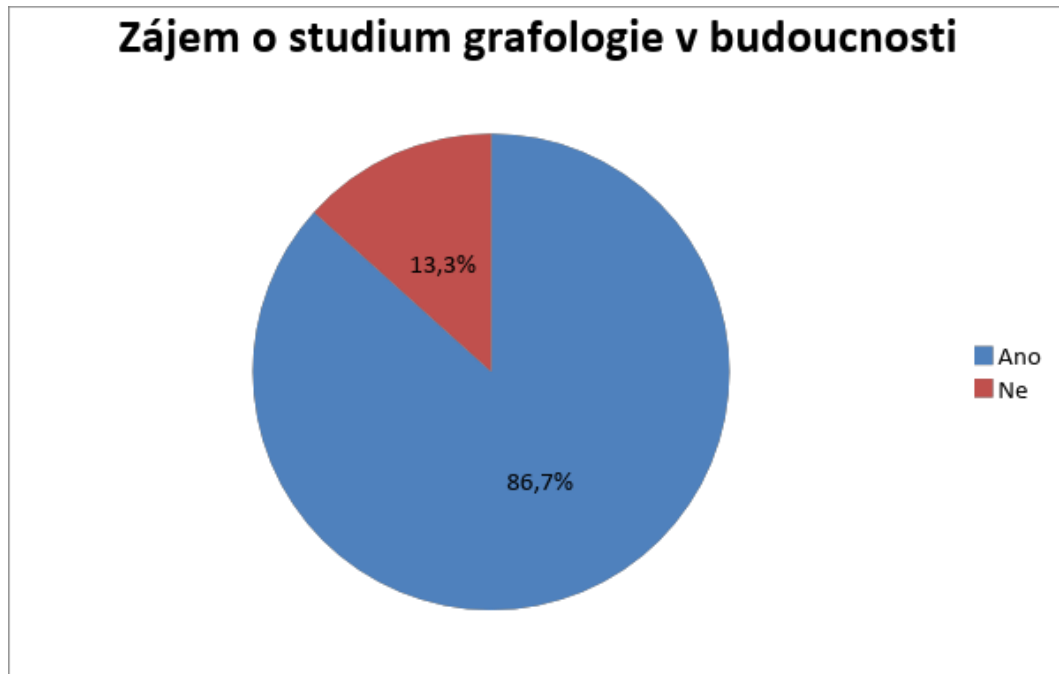
Zdroj: autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

10. Budete se zabývat (dále studovat) grafologií i po ukončení kurzu?

Grafologii se nadále chce zabývat (studovat) 78 (86,7 %) respondentů. Zápornou odpověď zvolilo 12 (13,3 %) respondentů. Jak již bylo výše zmíněno činnostmi studentů, kteří se vzdělávají nad rámec kurzu, může být vyhledávání článků o grafologii na internetu, načítání a studování staré i novodobé literatury, přezkoumávání starších rukopisů s hotovou grafologickou analýzou, tvorba vlastní grafologické analýzy rukopisů ad. Dá se říci, že je jedinec studiem grafologie tak pohlčen, že se jí bude nadále zabývat a využívat v osobním životě. Například, když přijde do styku s ručně psaným textem, bude si aktivně zkoušet své znalosti a bude se snažit o analýzu textu. Je grafologií zaujatý, že při styku s rukopisem si všimá podezřelých znaků a snaží se pomocí grafologické analýzy rozpoznat osobnost. Grafologii může využívat i v soukromí, například v partnerském vztahu, ať už prochází krizí či nikoli, nebo na svých potomcích atd. Avšak je důležité, aby si neustále aktualizoval své dosavadní znalosti v tomto oboru.

Otázka č. 10 Budete se zabývat (dále studovat) grafologií i po ukončení kurzu?

Graf 13: Zájem o studium grafologie v budoucnosti



Zdroj: autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

11. Budete využívat či využíváte grafologii po ukončení kurzu?

Většina respondentů (konkrétně 83 (92,2 %) respondentů) hodlá grafologii užívat i po skončení studia. Celkem 42 (46,7 %) respondentů uvedlo, že bude grafologii užívat v sebepoznání. Sebepoznání je moderní téma, jehož cílem je získání neznámých informací vůči vlastní osobě. Právě jednou z několika metod sebepoznávání je grafologická analýza, která pomůže jedinci odkrýt své vlastnosti.

Vágnerová jmenuje několik metod poznávání osobnosti vedoucí k odkrýtí vlastností jedince. Jednou z nich jsou klinické metody, které dělí do tří základních kategorií. Tyto kategorie jsou pozorování, rozhovor a analýza spontánních výtvorů. Právě grafologii řadí mezi analýzu spontánních výtvorů, kdy zmiňuje, že kategorie může být důležitým zdrojem informací, které nelze získat jiným způsobem a tak přispět k poznání osobnosti. (Vágnerová, 2010, s. 383–384) Pisatel může objevit své skryté, kladné i negativní stránky a ponořit se více do svého nitra. Lidé žádají o rozbor osobnosti i z důvodu nenaplněného způsobu života či vztahové nespokojenosti nebo partnerské krize. Jestliže dojde v určitém časovém úseku k nápadnému zhoršení celkového dojmu z rukopisu, pak

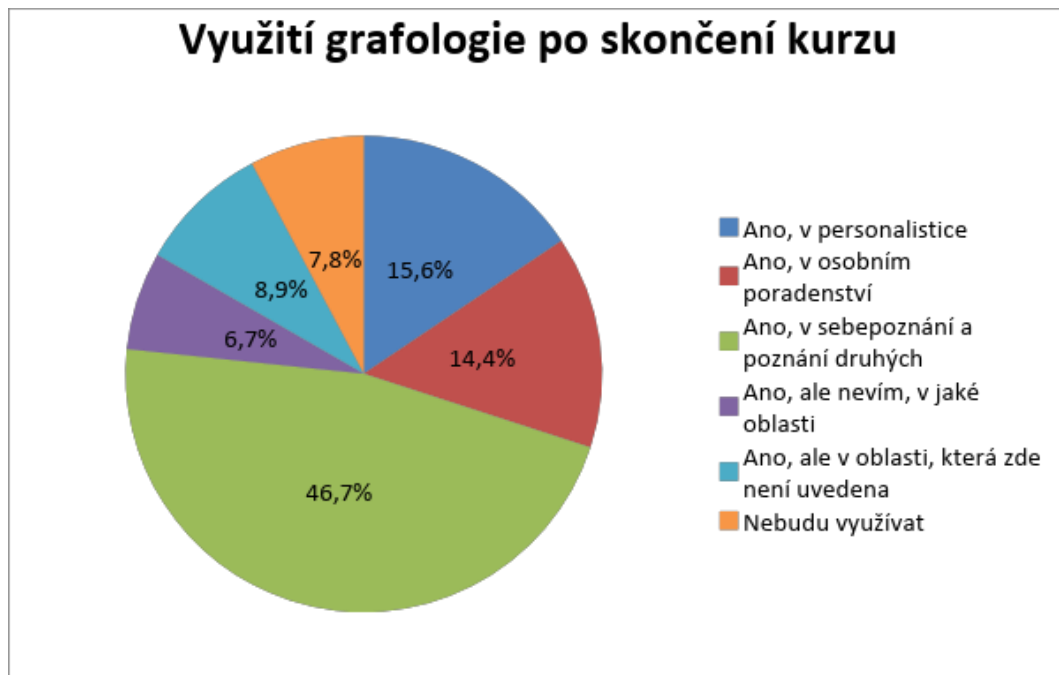
se pisatel ocitá v nesnázi a možná prochází kritickým obdobím. Změna velikosti písma ukazuje na změnu sebedůvěry, prožívání deprese či nerozhodnosti pisatele. (Bertl, 2009, s. 114) Častým motivem k vytvoření grafologického rozboru bývá nestálost v prožívání, potřeba zjistit, co je příčinou či jaký je skutečný stav, tedy s jakými obtížemi se jedinec potýká. (Správcová, 2005, s. 23) Veškeré zmíněné informace lze zjistit pomocí grafologické analýzy, přičemž právě to je pro studenty grafologie velmi atraktivní.

Dalších 6 (6,7 %) respondentů ještě neví, o jakou oblast přesně půjde, ale grafologii využívat chtějí i nadále. Je pravděpodobné, že si budou jisti po ukončení kurzů. Dalším důvodem volby odpovědi může být pouze záliba ve studiu grafologie. Někteří studenti začali studovat tento obor z důvodu zajímavé formy prostředku, jak dojít k sebepoznání. Je možné, že někteří studenti nad využitím grafologie v budoucnosti nepřemýšleli, a proto jim využití v sebepoznání a poznání druhých přišlo zatím za nejpříznivější odpověď.

14 (15,6 %) respondentů hodlá užívat grafologii v personalistice a 13 (14,4 %) respondentů chce grafologii užívat v osobním poradenství. 8 (8,9 %) respondentů budou využívat grafologii, ale v oblasti, která není uvedena v možnostech odpovědí. Dle výsledků výzkumu se studenti spíše klaní k využívání grafologie v osobním životě nikoli profesním.

Otázka č. 11 Budete využívat či využíváte grafologii po ukončení kurzu?

Graf 14: Využití grafologie po skončení kurzu



Zdroj: autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

4 DISKUZE

První otázkou bylo zjišťováno, jaké byly důvody pro studium grafologie. K této otázce se vztahovala také první hypotéza, která vyjadřovala předpoklad, že hlavním důvodem pro studium grafologie byl osobní rozvoj a zájem o další vzdělávání, což nelze považovat za překvapující, neboť právě tento důvod považuje Správcová (2005), Beneš a Heinová (2001) aj. za důvody, proč se lidé dále účastní celoživotního vzdělávání a v tomto případě i grafologie. Tento obor umožňuje nejen porozumět osobnosti pisatele textu, který je podroben grafologické analýze, ale je vhodnou cestou k osobnímu rozvoji. Dobiášová hned jmenuje několik charakterových vlastností, které lze zjistit pomocí grafologické analýzy při sebepoznání a poznání druhých, a to vitalitu, vytrvalost, stálost, rozhodnost, houževnatost, podnikavost a iniciativu, sexualitu, bezcitnost či lhostejnost a lenost. (Dobiášová, 2001, s. 137–140)

Právě díky osobnostnímu růstu se stává člověk jedinečný, rozvíjí svůj potenciál. Humanistický psycholog A. Maslow sestavil hierarchii hodnot či potřeb, v níž právě hodnoty zaměřené na sebepoznání považoval za jedny z nejvyšších, k nimž by měl jedinec ve svém životě směřovat. (Armstrong, 2007, s. 224) Přičemž získání oficiálních certifikátů, vysvědčení či osvědčení přispívají především k vlastní motivaci a také k navýšení osobní prestiže. (Šerák, 2009, s. 53) Romanová uvádí, že právě dobrý grafolog si uvědomuje všechny stránky člověka a různost života. Dobrý grafolog však potřebuje neustále rozvíjet a posilovat svoji empatii, což je podmínkou naladění se na analyzované písmo. (Romanová, 2012, s. 114)

Osobní rozvoj grafologa považujeme také za nezbytný předpoklad kvalitní grafologické práce. Jak již bylo uváděno, podobně jako u psychoterapie může písmo působit různým způsobem (tedy zejména v rovině emoční, ale i kognitivní) na grafologa, a bez uvědomění si tohoto působení může být výsledek grafologického rozboru zkreslen, ovlivněn osobností grafologa, tedy tím, co v něm analyzované písmo vyvolává, jaké myšlenkové pochody a emoční procesy v něm spouští. Podle Cipra (2015, s. 74) se nejedná o fenomén negativní, ale vede k porozumění skrytého významu klientova materiálu, kdy mohou být spouštěny tzv. různé volné asociace a podle těchto obsahů lze snáze porozumět klientovi, tzn. jeho nevědomí a struktuře jeho osobnosti.

Autorka práce tedy považuje z tohoto důvodu za důležité, aby nebyl osobní rozvoj pojímán u grafologů pouze jako oblast, které je vhodné se dále věnovat. Osobní rozvoj lze vhodně realizovat i pomocí supervize vlastní grafologické práce, vstupem do psychoterapie apod.

Sama grafologie je ovšem pro člověka podle Romanové (2012, s. 114) zajímavou cestou k osobnostnímu růstu, protože díky grafologii se člověk musí vymanit ze svého světa předsudků a přesvědčení a zaujmout věcný a nestranný postoj. Studenti zvolili osobní rozvoj a sebepoznání jako nejvýznamnější očekáváním od studia grafologie před začátkem kurzu, což se shoduje s výčtem motivů, které zmiňují Beneš a Heinová, mezi kterými jsou poznávací zájmy, kdy se účastníci snaží právě o poznání vlastního nitra. (Beneš, Heinová, 2001, s. 106–107) Jak uvádí Kuneš (2009, s. 141), člověk nejlépe dosáhne poznání při vstupu do nových a neznámých situací, kterou dle našeho názoru představuje každý nově analyzovaný rukopis.

Dle autorky práce studium a kurzy grafologie nabízí bohatá témata, z velké části z oblasti psychologie, která je velmi oblíbeným oborem. K vysokoškolskému studiu se ročně hlásí velký počet uchazečů, např. v roce 2015 podalo přihlášku k bakalářskému studiu psychologie na Univerzitě Palackého v Olomouci 1262 uchazečů, přijato bylo pouze 110 osob. (psych.upol.cz, online, cit. 2018-10-10) Autorka práce se domnívá, že mezi studenty kurzů grafologie je i mnoho neúspěšných uchazečů o studium psychologie či studentů současných, což však nebylo naším výzkumem zjišťováno a bezesporu by bylo vhodné na naše šetření v tomto ohledu navázat.

Druhá hypotéza vyjadřovala předpoklad, že většina studentů grafologie nepotřebuje grafologii ve své současné pracovní pozici. Tato hypotéza byla také potvrzena. V souladu s výše uvedenými zjištěními je tedy zřejmé, že toto zjištění svědčí o popularitě grafologie, která podle Trubka (online, 2018-12-02) narůstá po celé 20. i 21. století. Kromě toho ovšem také platí, že v současné době vzrůstá požadavek na celoživotní vzdělávání, lidé mění v průběhu svého produktivního života více zaměstnání, a je tedy nutné získávat neustále nové pracovní schopnosti, dovednosti. Dle Českého statistického úřadu (online, cit. 2018-12-01) se v současné době téměř polovina dospělých Čechů (konkrétně 46 %) ve věku 25–64 let celoživotně vzdělává, přičemž nepovinné kurzy a školení nabízí svým zaměstnancům téměř polovina firem.

Z výsledků výzkumu také vyplynulo, že studenti grafologie využívají grafologii jako prostředek k sebepoznání a k poznání druhých. Dle Správcové lidé touží po plnějším životě. Jedinec bývá nestabilní v prožívání, proto si potřebuje ujasnit svou životní situaci. (Správcová, 2005, s. 23) Sebeoznání podle Heluse (2011, s. 185) vyjadřuje touhu jedince vyznat se v sobě, porozumět sobě samému, svému jednání, vnitřním konfliktům, které jedinec může prožívat. Pro poznání společnosti a světa je grafologie přitažlivou metodou. (Správcová, 2005, s. 26) Respondenti, kteří se zúčastnili výzkumu, jsou také aktuálními studenty, a proto je pravděpodobné, že nemusí mít jasné představy, kde budou grafologii v budoucnosti využívat. Je možné, že po vystudování a získání diplomu, dostane jedinec díky nové dovednosti nabídku pracovního místa, kde bude znalost grafologie zásadní a kde ji bude využívat. Může se jednat i o již zmiňovanou oblast personalistiky či pedagogickou praxi. V rámci dalšího výzkumu by bylo vhodné zjistit následné využití grafologie absolventů studia, kde a jak často grafologii relevantně používají. Grafologická analýza dokáže poskytnout mnoho informací o jedinci, proto se autorka práce domnívá, že by mohla být prospěšnou a užitečnou metodou i pro andragogy. Předmětem andragogiky je podle Čecha (online, cit. 2018-12-30) člověk učící se, jedinec dospělý, a to jedinec v kritických uzlech své životní dráhy. Autorka práce se domnívá, že grafologie umožňuje u klienta určit jeho silné a slabé stránky a to i ve vztahu k pracovnímu výkonu. Může pomoci nalézt řešení v obtížných životních situacích, kdy jedinec prostřednictvím grafologického rozboru získá vhled do své osobnosti, tedy i toho, co mu případně brání zvládat některé situace lépe, proč jedná určitým způsobem apod.

Dle výzkumu autorka práce dospěla ke zjištění, že většina respondentů neabsolvuje kurzy grafologie kvůli potřebě zvýšit svoji profesní kvalifikaci, grafologii nepotřebují k výkonu svého současného zaměstnání. To tedy dle autorky názoru dokládá atraktivitu grafologie pro laickou veřejnost, ale i její přínos, který je pro respondenty natolik významný a týká se zejména jejich osobnostního rozvoje, že jsou tito respondenti ochotni za tímto vzděláním dojíždět, věnovat mu mnoho času a též do něj investovat finančně.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo charakterizovat výhody i úskalí grafologie a její využití v dalším vzdělávání dospělých a identifikovat hlavní důvody studia grafologie mezi účastníky grafologických kurzů, zároveň v bakalářské práci byla věnována pozornost problematice grafologie, jejímu využití, přičemž cílem výše popsaného empirického výzkumu byla identifikace hlavních důvodů pro studium grafologie mezi účastníky grafologických kurzů.

V bakalářské práci byla věnována pozornost grafologii a jejímu využitím v praxi. Grafologie byla charakterizována jako vědní disciplína a zároveň oblast zájmového vzdělávání, uvedeny byly protichůdné postoje ke grafologii, její přínos a obsah a stručně byla nastíněna také její historie. Grafologie je obor, který se neustále rozvíjí, a proto vznikají organizace, které pořádají kurzy pro veřejnost. V realizovaném kvantitativním šetření byla cílem identifikace hlavních důvodů pro studium grafologie mezi účastníky kurzů. Výzkum byl proveden na vzorku 90 studentů grafologie, data byla zpracována pomocí popisné statistiky.

Výzkumem bylo zjištěno, že většina respondentů absolvuje kurzy grafologie především z osobního zájmu, grafologii v dohledné době nebudou profesně využívat. Potvrzeny byly obě stanovené hypotézy, tj. osobní rozvoj a zájem o další vzdělávání byl u respondentů nejčastějším důvodem volby studia grafologie a dále byla potvrzena hypotéza, že více než polovina respondentů nebude grafologii využívat ve své současné pracovní pozici. Grafologie nabízí i poznatky z psychologie. Studenti si během výuky osvojují vybrané projektivní metody (kresba postavy, stromu) a obsahem je i dílčí sebepoznání jedince. To je také další důvod, proč většina respondentů započala studium grafologie. Motivací byl osobnostní růst, sebepoznání a možnost využívat grafologii při poznání druhých.

Osobní rozvoj a zájem o další vzdělávání se stává populárním, a dokonce i nezbytným pro každého člověka. Je důležitý jak po fyzické, tak i psychické stránce člověka. Právě díky individuálnímu růstu se stává člověk jedinečným a to ve smyslu naplnění vlastního potenciálu. Grafologie představuje zajímavý přístup ke zjišťování charakteristiky osobnosti, a proto existuje několik společností, které nabízejí studium grafologie. I když se ne každý absolvent těchto kurzů skutečně grafologií živí, v praxi

jsou kurzy dostatečně naplněny studenty různého věku. Kurzy nabízí ucelenou výuku, v níž je možné získat komplexní znalosti grafologie. Účast na kurzech grafologie je čistě dobrovolná, a proto je zásadní, aby byla výuka pro studenty atraktivní. I přes různé kurzy, které jsou plně nabitě novými znalostmi, se studenti věnují grafologii nad rámec obsahu kurzů a využívají nově získané znalosti v osobním životě a soukromí.

Grafologie se stává především zájmem než povinností. Může se jevit jako překvapující, že kurzy grafologie navštěvují lidé, kteří nepotřebují grafologické znalosti na své současné pracovní pozici a že jí využívají v jiných oblastech než profesních. Tyto kurzy si studenti hradí. Je tedy zřejmé, že je pro respondenty tato časová i finanční investice spojena především s osobnostním růstem, stává se zájmovou, dobrovolnou a volnočasovou aktivitou, jejíž další využití v profesním životě je sice možné, není však hlavním důvodem, proč respondenti kurzy absolvují. Toto zjištění tedy dokládá, že se jedná spíše o oblast zájmového vzdělávání dospělých.

Názory na tuto vědní disciplínu budou pravděpodobně stále rozrůzněné. Cílem autorky nebylo určit, zda je grafologie validní vědeckou metodou, či nikoliv. I přes výhrady vůči grafologii a její kritiku bylo zkoumáno, proč se lidé zapisují do těchto kurzů a jak grafologii hodlají ve svém životě využít. Z výzkumu vyplynulo, že tato metoda umožňuje sebepoznání, resp. sebepoznání je pro respondenty hlavním využitím získaných poznatků. To svědčí o atraktivitě grafologie, která tak může dnešnímu modernímu člověku nabídnout orientaci ve vlastním já (a to dle určitého návodu), ale i bližší poznání druhých lidí, prostřednictvím analýzy jejich rukopisů. Navíc studiem grafologie získává jedinec základní poznatky z psychologie, a to poznatky ucelené, zakomponované do způsobu nahlížení na jedince prostřednictvím grafologické metody. To, co od studia respondenti očekávali, bylo naplněno. Většina respondentů je spokojena s výukou, od které většina respondentů očekávala osobní rozvoj a sebepoznání. Také k tomuto účelu hodlá většina respondentů grafologii využívat. Většina respondentů je spokojena i s lektory, kteří výuku vedou.

Stanovené cíle výzkumu lze považovat za naplněné. Zároveň lze tuto práci vnímat jako sondu do současného přístupu české populace ke grafologii. Ta přitahuje jedince různého věku, obou pohlaví, různého zaměstnání či vzdělání. Není primárně považována za zdroj příjmů, ale jako oblast zájmového vzdělávání dospělých. V tomto ohledu je grafologie bezesporu přínosná a otázka její validity se jeví jako méně

významná. Seberozvoj vede k naplňování potenciálu jedince a může být i příčinou vyšší spokojenosti s vlastním životem. Zájmové vzdělávání dospělých je velmi široká oblast činností, kdy jednou z hlavních funkcí je funkce seberealizační. Grafologie tak má široké uplatnění, mnohem širší, než je pouze využití v oblasti psychodiagnostiky, což je terčem kritiky jejích odpůrců.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

- ARMSTRONG, M., 2007. *Řízení lidských zdrojů: nejnovější trendy a postupy*. 10. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1407-3.
- BAKOVÁ, H., 2015. *Psychologie písma: humanistický přístup v poznávání osobnosti z rukopisu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5154-2.
- BARRETT, D., 1997. *Grafologie: systém a technické termíny*. Praha: Ikar. ISBN 80-7202-075-7.
- BENEŠ, M. a H. HEINOVÁ, 2001. *Základy andragogiky*. Praha: MJF Praha. ISBN 80-86284-16-6.
- BENEŠ, M., 2014. *Andragogika*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-247-4824-5.
- BERTL, I., 2014. *Grafologie v partnerském poradenství: aneb Ukaž mi, jak píšeš, a já ti povím, jestli se k sobě hodíte*. Praha: Triton. ISBN 978-80-7387-747-7.
- BERTL, I., 2009. *Grafologie v pedagogické praxi*. Praha: Triton. ISBN 978-80-7387-340-0.
- BIČOVSKÝ, R., 1992- *Tajemství písma: úvod do grafologie*. Praha: Panorama. ISBN 80-7038-268-6.
- CIPRO, M., 2015. *Psychoanalytické koučování: vliv nevědomé motivace na jednání koučovaného*. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-247-5350-6.
- ČEVELA, R. a kol., 2015. *Sociální a posudkové lékařství*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2938-4.
- DOBIÁŠOVÁ, Z., 2001. *Grafologie pro každého*. Praha: Ivo Železný. ISBN 80-237-3943-3.

FISCHEROVÁ-KATZEROVÁ, V. a D. ČEŠKOVÁ-LUKÁŠOVÁ, 2004. *Grafologie*. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-247-0851-5.

FISCHEROVÁ-KATZEROVÁ, V. a D. ČEŠKOVÁ-LUKÁŠOVÁ, 2007. *Grafologie pro personalisty a manažery*. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-247-1552-0.

FREY, P., 2011. *Marketingová komunikace: nové trendy 3.0*. 3. rozš. vyd. Praha: Management Press. ISBN 978-80-7261-237-6.

HELUS, Z., 2011. *Úvod do psychologie: učebnice pro střední školy a bakalářská studia VŠ*. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-247-3037-0.

CHRÁSKA, M., 2007. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-247-1369

JEŘÁBEK, J., 2014. *Grafologie: více než diagnostika osobnosti*. 6. vyd. Praha: Argo. ISBN 978-80-257-1141-5.

KOLAŘÍK, M., 2011. *Interakční psychologický výcvik*. Praha: Grada Publishin a.s. ISBN 978-80-247-2941-1.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Jak vypracovat bakalářskou a diplomovou práci*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského 2015. ISBN 978-80-7452-106-5.

KULKA, J., 2001. *Grafologie: systém a technické termíny*. Brno: Arcana. ISBN 80-86433-02-1.

KUNEŠ, D., 2009. *Sebepoznání*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-541-7.

MATOUŠKOVÁ, I., 2013. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-247-4580-0.-4.

NAKONEČNÝ, M., 1996. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia. ISBN 80-200-0592-7.

PALÁN, Z., 2002. *Lidské zdroje – výkladový slovník*. Praha: Academia. ISBN 80-200-0950-7.

PETERA, J., 1947. *Úvod do soudní a kriminální grafologie: stručné dějiny grafologie*. Praha: Edvard Fastr. 142 s. ISBN neuvedeno.

PETŘÍKOVÁ, J., 1998. *Grafologie – Mýtus a realita*. In: Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity: Řada psychologická. Brno. s. 123–139. ISBN 80-210-2020-2.

REICHEL, J., 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-247-3006-6.

ROMANOVÁ G., K., 2012. *Rukopis – klíč k osobnosti: kapitoly z grafologie*. Praha: Argo. ISBN 978-80-257-0513-1.

SCHÖNFELD, V., 1996. *Učebnice vědecké grafologie pro začátečníky: kapitoly z grafologie*. Praha: Elfa. ISBN 80-900197-4-9.

SPRÁVCOVÁ, B., 2005. *Sítě vnitřního umění: hovory s Janem Jeřábkem o grafologii, psychoterapii a kontextu snového krokodýla*. Praha: Lubor Kasal. ISBN 80-903465-6-1.

ŠERÁK, M., 2009. *Zájemové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.

VÁGNEROVÁ, M., 2010. *Psychologie osobnosti*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1832-6.

ZORMANOVÁ, L., 2017. *Didaktika dospělých*. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-2710-051-4.

ZUBÍKOVÁ, Z. a R., DRÁBOVÁ, 2007. *Společenské vědy v kostce: pro střední školy*. Havlíčkův Brod: Fragment. ISBN 978-80-253-0190-6.

ŽIVNÝ, P., 1991. *Co může říci písmo: kapitoly z grafologie*. Praha: Horizont, 1991. ISBN 80-7012-056-8.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

- BARRINGTON, M. R., STEVENSON, I. and Z. WEAVER, 2005. *A World in a Grain of Sand: The Clairvoyance of Stephan Ossowiecki*. Jefferson: McFarland & Company, 2005. ISBN 0-7864-2112-6.
- BERRY, J. R., 1963. *Does Your Handwriting Give You Away?* Popular Science. 182(4), p. 106–108, 196–198. ISSN 0161-7370.
- BRISSON, J. and A. L. SORIN, 2016. *Anticipation and Child Development*. In: NADIN, Mihai. (Ed.). *Anticipation and Medicine*. New York: Springer, pp. 207-2018. ISBN 978-3-319-45140-4.
- IMBERMAN, A. a J. RIFKIN, 2003. *Signature for Success: How to Analyze Handwriting and Improve Your Career, Your Relationships, and Your Life*. Kansas City: Andrews McMeel. ISBN 0-7407-3842-9.
- LANDY, F. J. and J. M. CONTE, 2010. *Work in the 21st Century: An Introduction to Industrial and Organizational Psychology*. Hoboken: John Wiley & Sons. ISBN 978-1-4051-9025-1.
- LANGSTON, W., 2010. *Research Method Laboratory Manual for Psychology*. Belmont: Wadsworth Cengage Learning. ISBN 978-0-495-81118-3.
- MURPHY, K., 2007. *Validity of Graphological Analysis*. In: ROGELBERG, Stephen R. (Ed.). *Encyclopedia of Industrial and Organizational Psychology*, Vol. 2. Thousand Oaks, London: Sage. p. 282. ISBN 1-4129-2470-7.
- NICKELL, J., 2005. *Detecting Forgery: Forensic Investigation of Documents*. Lexington: University Press of Kentucky. ISBN 0-8131-1953-7.
- POIZNER, A. and M. A. GUTTMAN, 2012. *Researching the Clinical Use of Graphology Using a Qualitative Research Design*. In: POIZNER, Annette (Ed.). *Clinial Graphology: An Interpretive Manual for Mental Health Practitioners*. Springfield: Thomas Books, p. 126–140. ISBN 978-0-398-08726-5.

Seznam použitých internetových zdrojů

BANGERTER, A., C. J. KÖNIG, S. BLATTI a A. SALVISBERG. How Widespread is Graphology in Personnel Selection Practice? A case study of a job market myth. *International Journal of Selection & Assessment* [online]. 2009, 17(2), p.219-230 [cit. 2018-11-21]. ISSN 0965-075X. Dostupné prostřednictvím EBSCO host z: Doi: 10.1111/j.1468-2389.2009.00464.x.

BEDNAŘÍK, T. „Písmo je zrcadlo duše“, říká grafoložka Jitka Kůsová. *Raport: Týdeník pro Rakovnicko a Novostrašcko* [online]. Rakovník, 2009 [cit. 2018-11-11]. Dostupné z: <http://raport.cz/publicistika/2016-43-pismo-je-zrcadlo-duse-rika-grafolozka-jitka-kusova/2016-11-24>.

BEYERSTEIN, B. L. *How Graphology Fools People. Quackwatch* [online]. 29. 8. 2002 [cit. 2018-12-25]. Dostupné z: <https://www.quackwatch.org/01QuackeryRelatedTopics/Tests/grapho.html>.

BRADLEY, N. Codes of Conduct and Graphology. *GraphologyInformation Centre* [online]. Oxford, 2005 [cit. 2018-11-13]. Dostupné z: <http://www.graphologyinformationcenter.com/ethicsoxford05eng.php>.

BRITISHGRAPHOLOGY.ORG. *Graphology today: the contemporary relevance of graphology in a digital age. Buckinghamshire* [online]. Bucks, 2017 [cit. 2018-11-11]. Dostupné z: <http://www.britishgraphology.org/about-british-institute-of-graphologists/graphology-today/>.

CLARIDGE, J. *Forensic Graphology. Exploreforensics* [online]. 28. 11. 2015 [cit. 2018-10-10]. Dostupné z: <http://www.exploreforensics.co.uk/forensic-graphology.html>.

ČECH, T. Základy andragogiky. *Filozofická fakulta Masarykovy univerzity* [online]. Brno, 2015 [cit. 2018-12-30]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1421/podzim2016/PS_BA005/um/Zaklady_andragogiky.pdf.

ČESKÁ GRAFOLOGICKÁ KOMORA. *Články* [online]. Praha, 2002 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <http://www.grafologickakomora.cz/o-cgk/clanky/>.

ČESKÁ GRAFOLOGICKÁ KOMORA. *Etický kodex* [online]. Praha, 2002 [cit. 2018-11-13]. Dostupné z: <http://www.grafologickakomora.cz/o-cgk/eticky-kodex/>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Polovina dospělých se dál vzdělává* [online]. ČSÚ: Praha, 2018 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/polovina-dospelych-se-dal-vzdelava>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Zaostřeno na ženy a muže-vzdělání* [online]. ČSÚ: Praha, 2017 [cit. 2018-11-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/45709978/300002173313.pdf/e89e572e-d119-4c41-9b44-ade4b6bd27dd?version=1.1>.

EXPLORING YOUR MIND.COM. *Graphology: What Your Handwriting Says About You* [online]. 11. 7. 2017. [cit. 2018-11-01]. Dostupné z: <https://exploringyourmind.com/graphology-handwriting-says/>.

GRAFOLOG.ESTRANKY.CZ. Co grafologie umí: vlastnosti sledované v rozboru. *Grafolog.estranky* [online]. 2017 [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <http://www.grafolog.estranky.cz/clanky/----co-grafologie-umi/vlastnosti-sledovane-v-rozboru.html>.

GRAFOLOG.ESTRANKY.CZ. Grafologie versus písmoznalectví. *Grafolog.estranky* [online]. 2017 [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <http://www.grafolog.estranky.cz/clanky/grafologie-x-pismoznalectvi.html>.

GRAFOLOGIE.EU. *Publikace* [online]. Praha, 2018 [cit. 2018-11-16]. Dostupné z: <http://www.grafologie.eu/clanky/publikace/>.

GRAPHOLOGY.CO.UK. *Baog Code of Ethics. The British Academy of Graphology* [online]. Haydon, 2016 [cit. 2018-10-17]. Dostupné z: <https://www.graphology.co.uk/baogcodeofethics>

HAVLÍČKOVÁ, D. Uznávání neformálního vzdělávání v kontextu celoživotního učení. *Cesty k uznávání* [online]. Praha, 2012 [cit. 2018-10-11]. Dostupné z: <https://www.nidv.cz/images/npublications/publications/files/03%20ZNV%20Cesty%20k%20uzn%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD.pdf>.

IBARGUREN, U. What is graphology? Secrets of Handwriting Analysis. *Handwriting-Graphology* [online]. 19. 3. 2016 [cit. 2018-11-11]. Dostupné z: <http://www.handwriting-graphology.com/what-is-graphology/>.

INSTITUTGRAFOLOGIE.CZ. O nás. *Institut grafologie* [online]. Praha, 2015 [cit. 2018-10-10]. Dostupné z: <http://institutgrafologie.cz/o-nas/>.

MOULY, S., MAHÉ, I., CHAMPION, K., BERTIN, C., POPPER, P., De NOBLET, D. a BERGMANN, J. F. *Graphology for the diagnosis of suicide attempts: a blind proof of principle controlled study. The International Journal of Clinical Practice* [online]. 2007, 61(3), p. 411–415 [cit. 2018-11-21]. Dostupné prostřednictvím Wiley Online Library. Doi: 10.1111/j.1742-1241.2006.00960.x.

PSYCH.UPOL.CZ. *Statistiky uchazečů o bakalářské studium psychologie*. Univerzita Palackého v Olomouci [online]. Olomouc, 2015 [cit. 2018-10-10]. Dostupné z: <http://psych.upol.cz/verejnosti-a-mediim/statistiky-uchazecu-o-bakalarske-studium-psychologie/>.

PSYCHOLOGIEPISMA.CZ. Studium. *Institut psychologie písma*. [online]. Praha, 2018 [cit. 2018-10-05]. Dostupné z: <http://institutgrafologie.cz/o-nas/>.

RABENHAUPTOVÁ, H. Paní, nesu Vám psaní...aneb grafologie a písmo pro seniory. *Prachatice.eu* [online]. Prachatice, 28. 3. 2018 [cit. 2018-11-11]. Dostupné z: <http://prachatice.eu/pani-nesu-vam-psani-aneb-grafologie-a-nbsp-pismo-pro-nbsp-seniory/d-24747>.

RILEY, B. Can and should employers use handwriting analysis (graphology) in the hiring process? *LinkedIn*. [online]. 21. 9. 2017 [cit. 2018-11-11]. Dostupné z: <https://www.linkedin.com/pulse/can-should-employers-use-handwriting-analysis-graphology-ben-riley>.

RYCHETSKÝ, J. Spor o písmo. Rozpoutali jsme souboj drsných argumentů mezi grafoložkou a písmoznalcem. *Parlamentní listy* [online] Praha, 9. 5. 2014 [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Spor-o-pismo->

Rozpoutali-jsme-souboj-drsnych-argumentu-mezi-grafolozkou-a-pismoznalcem-318150.

ŘÍMANOVÁ, R. Trump plný napětí. Grafolog odhaluje, co o nás říká rukopis. *Týden* [online]. Praha, 25. 3. 2017 [cit. 2018-11-11]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/veda/clovek/trump-plny-napeti-grafolog-odhaluje-co-o-nas-rika-rukopis_422970.html.

SVOBODA, K. Důvod a příčina. *Slovo a slovesnost. Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR* [online]. Praha, 1985, 46(4), s. 275–285 [cit. 2018-11-10]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=3056>.

ŠERÁK, M. Komplementarita profesního a zájmového vzdělávání dospělých. *Cesty k uznávání* [online]. Praha, 2012 [cit. 2018-10-11]. Dostupné z: <https://www.nidv.cz/images/npublications/publications/files/03%20ZNV%20Cesty%20k%20uzn%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD.pdf>.

TRUBEK, A. Sorry, Graphology Isn't a Real Science. *JSTORDaily* [online]. 17. 5. 2017 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://daily.jstor.org/graphology-isnt-real-science/>.

TUREK, J. Dobří grafologové dokážou z písma vyčíst povahu člověka. *Idnes* [online]. Praha, 3. 2. 1999 [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: https://ekonomika.idnes.cz/dobri-grafologove-dokazou-z-pisma-vycist-povahu-cloveka-pk5-/test.aspx?c=990202_141848_test_jup.

VAŠÁTKOVÁ, I. Pohled na grafologii očima kriminalistů dříve a dnes. *Pohled na grafologii očima kriminalistů dříve a dnes. 1. Grafologie očima kriminalistů v době socialismu* [online]. 2016 [cit. 2018-10-09]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/18030310-Pohled-na-grafologii-ocima-kriminalistu-drive-a-dnes-1-grafologie-ocima-kriminalistu-v-dobe-socialismu.html>.

WILLIAMS, W. Using Graphology to Predict Performance? *ERE – Recruiting Intelligence* [online] New York, 21. 10. 2004 [cit. 2018-11-09]. Dostupné z: <https://www.ere.net/using-graphology-to-predict-performance/>.

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Pohlaví respondentů	35
Graf 2: Věk respondentů	36
Graf 3: Vzdělání respondentů	37
Graf 4: Socio-ekonomické postavení respondentů	38
Graf 5: Důvod pro studium grafologie	39
Graf 6: Potřebnost grafologie v pracovní činnosti	41
Graf 7: Forma dalšího vzdělávání	42
Graf 8: Návštěvnost jiných kurzů	43
Graf 9: Naplnění očekávání respondentů od kurzů grafologie	45
Graf: 10: Spokojenost s výukou	46
Graf 11: Spokojenost s lektory	47
Graf 12: Individuální vzdělávání se nad rámec studia ve vybrané organizaci	48
Graf 13: Zájem o studium grafologie v budoucnosti	49
Graf 14: Využití grafologie po skončení kurzu	51

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Dotazník.....	I
Příloha B – Výsledky dotazníkového šetření – tabulky.....	III

Příloha A – Dotazník

Dobrý den,

Jsem studentka 3. ročníku kombinovaného studia oboru Vzdělávání dospělých na Univerzitě Jana Amose Komenského. Žádám Vás o vyplnění dotazníku k šetření, které bude součástí bakalářské práce na téma *Grafologie jako oblast zájmového vzdělávání dospělých*. Cílem práce je charakterizovat výhody i úskalí grafologie a její využití v dalším vzdělávání dospělých a identifikovat hlavní důvody studia grafologie mezi účastníky grafologických kurzů.

Dotazník je anonymní. Předem děkuji za Váš čas a ochotu.

Daniela Tesařová

1. Jaký byl Váš hlavní důvod pro studium grafologie?
 - a) Doporučení od přátel, kteří studují/vystudovali grafologii
 - b) Osobní rozvoj a zájem o další vzdělávání
 - c) Rozšíření profesních kompetencí
 - d) Doporučení od zaměstnavatele
2. O jakou formu dalšího vzdělávání se jednalo?
 - a) Zájmové vzdělávání
 - b) Profesní vzdělávání
3. Navštěvujete/navštěvovali jste jiný kurz než kurz grafologie?
 - a) Ano
 - b) Ne
4. Potřebujete studium grafologie k činnosti ve své současné pracovní pozici?
 - a) Ano
 - b) Ne
5. Jaká byla Vaše očekávání od kurzu grafologie na začátku studia? Seřad'te dle významnosti 1- 4 (1 – nejvýznamnější, 4 – nejméně významný). Číslice dle významnosti přiřad'te k písmenům a,b,c,d
 - a) Získání nových znalostí v grafologii
 - b) Rozšíření znalostí v grafologii
 - c) Osobní rozvoj a sebepoznání
 - d) Rozšíření profesních kompetencí
6. Splnily kurzy grafologie Vaše očekávání, která jste měl/a před začátkem studia?
 - a) Ano
 - b) Ne
7. Byl/a jste či jste spokojen/a s výukou (obsah a forma výuky) ve Vámi vybrané organizaci zabývající se grafologií?
 - a) Ano
 - b) Ne

8. Byl/a jste či jste spokojen/a s lektory, kteří vedli kurz grafologie ve Vámi vybrané organizaci zabývající se grafologií?
 - a) Ano
 - b) Ne
9. Vzděláváte se v grafologii i individuálně kromě studia ve Vámi vybrané organizaci zabývající se grafologií?
 - a) Ano
 - b) Ne
10. Budete se zabývat (dále studovat) grafologií i po ukončení kurzu?
 - a) Ano
 - b) Ne
11. Budete využívat či využíváte grafologii po ukončení kurzu?
 - a) Ano v personalistice
 - b) Ano v osobním poradenství
 - c) Ano v sebepoznání a v poznání druhých
 - d) Ano, ale nevím, v jaké oblasti
 - e) Ano, ale v oblasti, která zde není uvedena
 - f) Ne
12. Jaké je Vaše socio-ekonomické postavení? Lze označit více odpovědí.
 - a) Zaměstnanec v pracovním poměru
 - b) OSVČ
 - c) Majitel firmy
 - d) Mateřská/rodičovská dovolená
 - e) Nezaměstnaný
 - f) Dohoda o provedení práce/dohoda o provedení pracovní činnosti
 - g) Starobní/invalidní důchodce
 - h) Student
13. Jaké máte vzdělání?
 - a) Základní škola
 - b) Střední škola bez maturity
 - c) Střední škola s maturitou
 - d) Vyšší odborná škola
 - e) Vysoká škola, bakalářské studium
 - f) Vysoká škola, magisterské/inženýrské, navazující magisterské/inženýrské studium
14. Pohlaví
 - a) Muž
 - b) Žena
15. Jaký je Váš věk?

Příloha B – Výsledky dotazníkového šetření – tabulky

Tabulka 1: Pohlaví respondentů

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Žena	77	85,6 %
Muž	13	14,4 %
Celkem	90	100,0 %

Zdroj: autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

Tabulka 2: Věk respondentů

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
0-20 let	1	1,1 %
21-30 let	14	15,7 %
31-44 let	40	44,4 %
45-64 let	31	34,4 %
65 a více let	4	4,4 %
Celkem	90	100,0 %

Zdroj: autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

Tabulka 3: Vzdělání respondentů

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Základní škola	1	1,1 %
Střední škola	5	5,6 %
Střední škola s maturitou	34	37,8 %
Vyšší odborná škola	6	6,7 %
Vysoká škola, bakalářské studium	13	14,4 %
Vysoká škola, magisterské/inženýrské studium, navazující magisterské/inženýrské studium	31	34,4 %
Celkem	90	100,0 %

Zdroj: autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

Tabulka 4: Socio-ekonomické postavení respondentů

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Zaměstnanec v pracovním poměru	54	57,4 %
OSVČ	9	9,6 %
Majitel firmy	3	3,2 %
Mateřská/rodičovská dovolená	5	5,3 %
Nezaměstnaný	1	1,1 %
Dohoda o provedení práce/Dohoda o pracovní činnosti	9	9,6 %
Starobní/invalidní důchodce	10	10,6 %
Student	3	3,2 %
Celkem	94	100,0 %

Zdroj: autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

1. Jaký byl Váš hlavní důvod pro studium grafologie?

Tabulka 5: Důvod pro studium grafologie

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Doporučení od přátel, kteří studují/vystudovali grafologii	15	16,7 %
Osobní rozvoj a zájem o další vzdělávání	55	61,1 %
Rozšíření profesních kompetencí	11	12,2 %
Doporučení od zaměstnavatele	9	10,0 %
Celkem	90	100,0 %

Zdroj: autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

2. O jakou formu dalšího vzdělávání se jednalo?

Tabulka 6: Forma dalšího vzdělávání

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Zájmové vzdělávání	55	61,1 %
Profesní vzdělávání	35	38,9 %
Celkem	90	100,0 %

3. Navštěvujete/navštěvovali jste jiný kurz než kurz grafologie?

Tabulka 7: Návštěvnost jiných kurzů

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	54	60 %
Ne	36	40 %
Celkem	90	100,0 %

4. Potřebujete studium grafologie k činnosti ve své současné pracovní pozici?

Tabulka 8: Potřebnost grafologie v pracovní činnosti

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	38	42,2 %
Ne	52	57,8 %
Celkem	90	100,0 %

Zdroj: autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

5. Jaká byla Vaše očekávání od kurzu grafologie na začátku studia? Seřad'te dle významnosti 1 - 4 (1 - nejvýznamnější, 4 - nejméně významný)

Tabulka 9: Očekávání studentů

Odpovědi	1		2		3		4	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Získání nových znalostí v g.	25	27,8 %	44	48,8 %	14	15,6 %	7	7,8 %
Rozšíření znalostí v g.	12	13,3 %	15	16,7 %	45	50 %	18	20 %
Osobní rozvoj a sebepoznání	47	52,2 %	19	21,1 %	18	20 %	6	6,7 %
Rozšíření profesních kompetencí	13	14,4 %	6	6,7 %	11	12,2 %	60	66,7 %

Vysvětlivky: N = počet respondentů, % = procenta

Zdroj: autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

6. Splnily kurzy grafologie Vaše očekávání, která jste měl/a před začátkem studia?

Tabulka 10: Naplnění očekávání respondentů od kurzů grafologie

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	77	85,6 %
Ne	13	14,4 %
Celkem	90	100,0 %

Vysvětlivky: N = počet respondentů, % = procenta

Zdroj: autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

7. Byla jste či jste spokojen/a s výukou (obsah a forma výuky) ve Vámi vybrané organizaci zabývající se grafologií?

Tabulka 11: Spokojenost s výukou

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	73	81,1 %
Ne	17	18,9 %
Celkem	920	100,0 %

Vysvětlivky: N = počet respondentů, % = procenta

Zdroj: autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

8. Byl/a jste či jste spokojen/a s lektory, kteří vedli kurz grafologie ve Vámi vybrané organizaci zabývající se grafologií?

Tabulka 12: Spokojenost s lektory

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	75	83,3 %
Ne	15	16,7 %
Celkem	90	100,0 %

Vysvětlivky: N = počet respondentů, % = procenta

Zdroj: autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

9. Vzděláváte se v grafologii i individuálně kromě studia ve Vámi vybrané organizaci zabývající se grafologií?

Tabulka 13: Individuální vzdělávání se nad rámec studia ve vybrané organizaci

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	70	77,8 %
Ne	20	22,2 %
Celkem	90	100,0 %

Vysvětlivky: N = počet respondentů, % = procenta

Zdroj: autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

10. Budete se zabývat (či dále studovat) grafologií i po ukončení kurzu?

Tabulka 14: Zájem o studium grafologie v budoucnosti

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	78	86,7 %
Ne	12	13,3 %
Celkem	90	100,0 %

Vysvětlivky: N = počet respondentů, % = procenta

Zdroj: autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

11. Budete využívat či využíváte grafologii po ukončení kurzu?

Tabulka 15: Využití grafologie po skončení kurzu

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano, v personalistice	14	15,6 %
Ano, v osobním poradenství	13	14,4 %
Ano, v sebepoznání a poznání druhých	42	46,7 %
Ano, ale nevím, v jaké oblasti	6	6,7 %
Ano, ale v oblasti, která zde není uvedena	8	8,9 %
Nebudu využívat	7	7,8 %
Celkem	90	100,0 %

Vysvětlivky: N = počet respondentů, % = procenta

Zdroj: autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Daniela Tesařová

Obor: Vzdělávání dospělých

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Grafologie jako oblast zájmového vzdělávání dospělých

Rok: 2019

Počet stran textu: 51

Celkový počet stran příloh: 8

Počet titulů českých použitých zdrojů: 34

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 9

Počet internetových zdrojů: 32

Vedoucí práce: PhDr. Jana Neusarová, Ph.D.